

BIBLIOTEKA SEJMOWA
KONSTYTUCJE ŚWIATA

KONSTYTUCJA
Królestwa Belgii

De Belgische Grondwet
La Constitution Belge
Die Verfassung Belgiens

Tłumaczenie z języka francuskiego
Tatiana Chauvin

Wstęp
Kazimierz Michał Ujazdowski

WYDAWNICTWO SEJMOWE
Warszawa 2022

Seria: Konstytucje Świata

Redaktor serii: Wiesław Staśkiewicz

Konstytucja Królestwa Belgii

Weryfikacja naukowa: **Wiesław Staśkiewicz**

Redakcja: **Katarzyna Gralak**

Projekt graficzny: **Darek Kondefefer**

© Copyright by Kancelaria Sejmu 2022

Biblioteka Sejmowa

ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa

e-mail: biblioteka@sejm.gov.pl

ISBN: 978-83-7666-729-4

SPIS TREŚCI

Wstęp. <i>Kazimierz M. Ujazdowski</i>	9
Tytuł I. O Belgii federalnej, jej częściach i terytorium	31
Tytuł I bis. O celach ogólnej polityki Belgii federalnej, wspólnot i regionów	35
Tytuł II. O Belgach i ich prawach	37
Tytuł III. O władzach	47
Rozdział I. O izbach federalnych	50
<i>Sekcja I.</i> O Izbie Reprezentantów	57
<i>Sekcja II.</i> O Senacie	59
Rozdział II. O federalnej władzy ustawodawczej	67
Rozdział III. O Królu i Rządzie Federalnym	73
<i>Sekcja I.</i> O Królu	73
<i>Sekcja II.</i> O Rządzie Federalnym	75
<i>Sekcja III.</i> O kompetencjach	78
Rozdział IV. O wspólnotach i regionach	80
<i>Sekcja I.</i> O organach	80
<i>Podsekcja I.</i> O parlamentach wspólnot i regionów	80
<i>Podsekcja II.</i> O rządach wspólnot i regionów	83
<i>Sekcja II.</i> O kompetencjach	85
<i>Podsekcja I.</i> O kompetencjach wspólnot	85
<i>Podsekcja II.</i> O kompetencjach regionów	88
<i>Podsekcja III.</i> Przepisy szczególne	89
Rozdział V. O Sądzie Konstytucyjnym, zapobieganiu sporom i ich rozstrzyganiu	91
<i>Sekcja I.</i> O zapobieganiu sporom kompetencyjnym	91
<i>Sekcja II.</i> O Sądzie Konstytucyjnym	91
<i>Sekcja III.</i> O zapobieganiu konfliktom interesów oraz <i>ich rozwiązywaniu</i>	92
Rozdział VI. O władzy sądowniczej	93
Rozdział VII. O Radzie Stanu i sądownictwie administracyjnym	100
Rozdział VIII. O organach prowincji i gmin	101

Tytuł IV. O stosunkach międzynarodowych	107
Tytuł V. O finansach	111
Tytuł VI. O siłach zbrojnych	117
Tytuł VII. Postanowienia ogólne	119
Tytuł VIII. O zmianie konstytucji	121
Tytuł IX. Wejście w życie i przepisy przejściowe	127
Wykaz zmian Konstytucji Królestwa Belgii	131
Wybrana literatura	138

KONSTYTUCJA KRÓLESTWA BELGII

Uchwalona przez Kongres Narodowy 7 lutego 1831 roku.
Pierwotny tekst Konstytucji Belgii był wielokrotnie nowelizowany.
Tekst jednolity został ogłoszony 14 lutego 1994 r. w rządowym
organie publikacyjnym Belgii „Moniteur Belge – Belgisch
Staatsblad”, nr 35 z 17 lutego 1994 r., w trzech językach
urzędowych: niderlandzkim, francuskim i niemieckim.

Publikowany tekst uwzględnia wszystkie zmiany wprowadzone
do Konstytucji od czasu jej uchwalenia do dnia 31 grudnia 2021 r.
Ostatnia zmiana z 17 marca 2021 r. została opublikowana
w „Moniteur Belge – Belgisch Staatsblad” 30 marca 2021 r.

DE BELGISCHE
GRONDWET
LA CONSTITUTION
BELGE
DIE VERFASSUNG
BELGIENS*

* Pierwotny tekst Konstytucji z 1831 r. został sporządzony w języku francuskim. Oficjalna wersja w języku niderlandzkim została przyjęta w roku 1967. Od 1991 r. istnieje również oficjalna niemiecka wersja Konstytucji.

O BELGII FEDERALNEJ,
JEJ CZĘŚCIACH
I TERYTORIUM

TYTUŁ I O BELGII FEDERALNEJ, JEJ CZĘŚCIACH I TERYTORIUM

Art. 1

Belgia jest państwem federalnym, składającym się ze wspólnot i regionów.

Art. 2

Belgia obejmuje trzy wspólnoty: Wspólnotę Francuską, Wspólnotę Flamandzką i Wspólnotę Niemieckojęzyczną.

Art. 3

Belgia obejmuje trzy regiony: Region Waloński, Region Flamandzki i Region Brukseli.

Art. 4

Belgia obejmuje cztery regiony językowe: region języka francuskiego, region języka niderlandzkiego, dwujęzyczny Region Stołeczny Brukseli i region języka niemieckiego.

Każda gmina Królestwa stanowi część jednego z tych regionów językowych.

Granice czterech regionów językowych mogą być zmieniane lub korygowane jedynie w drodze ustawy uchwalonej większością głosów każdej z grup językowych w każdej z izb, w obecności większości członków każdej grupy, i gdy suma głosów aprobowanych oddanych w dwóch grupach językowych wynosi nie mniej niż dwie trzecie oddanych głosów.

Art. 5

Region Waloński obejmuje następujące prowincje: Brabancję Walońską, Hainaut, Liège, Luksemburg oraz Namur. Region Flamandzki obejmuje prowincje: Antwerpię, Brabancję Flamandzką, Flandrię Zachodnią, Flandrię Wschodnią oraz Limburgię.

Ustawa może wyłączyć z podziału na prowincje pewne obszary, których granice określa, i podporządkować je bezpośrednio federalnej władzy wykonawczej oraz nadać im odrębny status. Ustawa ta uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Art. 6

Podziały wewnątrz prowincji mogą być dokonane tylko w drodze ustawy.

Art. 7

Granice państwa, prowincji i gmin mogą być zmieniane lub korygowane tylko na mocy ustawy.

O CELACH
OGÓLNEJ POLITYKI
BELGII FEDERALNEJ,
WSPÓLNOT I REGIONÓW

O CELACH
OGÓLNEJ POLITYKI
BELGII FEDERALNEJ,
WSPÓLNOT I REGIONÓW

TYTUŁ I BIS
O CELACH OGÓLNEJ POLITYKI
BELGII FEDERALNEJ, WSPÓLNOT
I REGIONÓW

Art. 7 bis

Państwo federalne, wspólnoty i regiony wykonując swoje kompetencje dążą do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, ekonomicznym i ochrony środowiska, mając na względzie solidarność międzypokoleniową.

O BELGACH
I ICH PRAWACH

TYTUŁ II O BELGACH I ICH PRAWACH

Art. 8

Obywatelstwo belgijskie nabywa się, zachowuje i traci zgodnie z przepisami określonymi w prawie cywilnym.

Konstytucja oraz inne ustawy dotyczące praw politycznych określają inne niż obywatelstwo warunki, niezbędne do korzystania z tych praw.

W drodze odstępstwa od ust. 2 ustawa może, zgodnie z międzynarodowymi i ponadnarodowymi zobowiązaniami Belgii, przyznać prawo do głosowania obywatelom Unii Europejskiej niemającym obywatelstwa belgijskiego.

Prawo do głosowania, o którym mowa w poprzednim ustępie, może zostać rozszerzone w drodze ustawy na osoby mające status rezydenta w Belgii, które nie są obywatelami jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, na warunkach i w trybie określonych w tej ustawie.

Przepis przejściowy

Ustawa, o której mowa w ust. 4, nie może zostać uchwalona przed 1 stycznia 2001 r.

Art. 9

Nadawanie obywatelstwa należy do kompetencji federalnej władzy ustawodawczej.

Art. 10

W państwie nie istnieją żadne rozróżnienia stanowe.

Belgowie są równi wobec prawa; tylko oni są uprawnieni do zajmowania stanowisk cywilnych i wojskowych, z wyjątkami, które mogą być określone w ustawie w szczególnych przypadkach.

Zapewnia się równość kobiet i mężczyzn.

Art. 11

Korzystanie z praw i wolności przyznanych Belgom winno być zapewnione z zachowaniem zasady niedyskryminacji. W tym celu ustawa i dekret¹ gwarantują w szczególności prawa i wolności mniejszości światopoglądowych i filozoficznych.

Art. 11 bis

Ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, gwarantują kobietom i mężczyznom równe korzystanie z ich praw i wolności, a w szczególności wspierają równy dostęp do mandatów wyborczych oraz urzędów publicznych.

W skład Rady Ministrów oraz rządów wspólnot i regionów wchodzi osoby różnej płci.

Ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, zapewniają obecność osób różnej płci w stałych składach rad prowincji, kolegiach burmistrzów i radnych, radach pomocy społecznej, stałych biurach publicznych ośrodków pomocy społecznej oraz we władzach wykonawczych każdego innego terenowego organu międzyprovincialnego, ponadgminnego, międzygminnego lub wewnątrzgminnego.

Poprzedni ustęp nie ma zastosowania, gdy ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, określają bezpośredni wybór stałych członków rad prowincji, radnych, członków rady pomocy społecznej, członków stałego biura publicznych ośrodków pomocy społecznej lub członków władz wykonawczych każdego innego terenowego organu międzyprovincialnego, ponadgminnego, międzygminnego lub wewnątrzgminnego.

Art. 12

Zapewnia się wolność jednostki.

¹ W oryg. „décret”. W belgijskim prawie pozytywnym są to akty ustawodawcze uchwalane przez parlamenty wspólnot i regionów. Wyjątkiem są akty przyjęte przez Parlament Regionu Stołecznego Brukseli, które noszą nazwę ordonansów. W hierarchii norm dekrety są traktowane na równi z prawem federalnym i ordonansami.

Wobec nikogo nie może być wszczęte postępowanie z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie i w formie przez nią określonej.

Poza przypadkiem schwywania na gorącym uczynku przestępstwa, nikt nie może być zatrzymany inaczej niż na podstawie uzasadnionego postanowienia sądu, które winno być wydane nie później niż w ciągu 48 godzin od chwili pozbawienia wolności, i może stanowić podstawę jedynie do zastosowania tymczasowego aresztowania.

Art. 13

Nikt nie może być wbrew swojej woli pozbawiony prawa do sądu, którego właściwość określa ustawa.

Art. 14

Kara może być ustanowiona i stosowana tylko na mocy ustawy.

Art. 14 bis

Znosi się karę śmierci.

Art. 15

Mieszkanie jest nienaruszalne; przeszukanie mieszkania jest możliwe jedynie w przypadkach przewidzianych w ustawie i w formie przez nią określonej.

Art. 16

Nikt nie może być pozbawiony własności z wyjątkiem przyczyny wynikającej z użyteczności publicznej, w przypadkach i w sposób określony w ustawie oraz za słusznym i uprzednim odszkodowaniem.

Art. 17

Kara konfiskaty mienia nie może być ustanowiona.

Art. 18

Znosi się karę śmierci cywilnej²; zakazuje się jej przywrócenia.

² W oryg. „La mort civile”.

Art. 19

Zapewnia się wolność wyznania, publicznego sprawowania kultu, jak również swobodę wyrażania opinii w każdej sprawie z wyjątkiem karania za przestępstwa popełnione w związku z korzystaniem z tych wolności.

Art. 20

Nikt nie może być zmuszony do uczestniczenia w jakiegokolwiek formie w praktykach i obrzędach religijnych ani do zachowywania w związku z nimi dni wolnych od pracy.

Art. 21

Państwo nie ma prawa ingerować w powoływanie ani we wprowadzanie na urząd duchownych jakiegokolwiek wyznania, jak też zabraniać im utrzymywania kontaktów ze swymi przełożonymi lub publikowania swych dokumentów, z wyjątkiem [stosowania] zwykłych zasad odpowiedzialności w dziedzinie prasy i publikacji.

Ślub wyznaniowy winien być poprzedzony ślubem cywilnym, z wyjątkiem przypadków, które w razie konieczności określi ustawa.

Art. 22

Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, z wyjątkiem przypadków i na warunkach określonych w ustawie.

Ochronę tego prawa gwarantują ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134.

Art. 22 bis (druga zmiana)

Każde dziecko ma prawo do poszanowania swej integralności moralnej, fizycznej, psychicznej oraz seksualnej.

Każde dziecko ma prawo wypowiadać się w każdej sprawie, która go dotyczy; opinia dziecka jest brana pod uwagę, z uwzględnieniem jego wieku i zdolności osądu.

Każde dziecko ma prawo do korzystania ze środków i świadczeń, które wspierają jego rozwój.

Interes dziecka ma pierwszeństwo w przypadku każdej decyzji, która go dotyczy.

Prawa dziecka, o których mowa wyżej, gwarantują ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134.

Art. 22 ter

Każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo do pełnej integracji ze społeczeństwem, w tym prawo do odpowiedniego wsparcia.

Ochronę tego prawa gwarantują ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134.

Art. 23

Każdy ma prawo do życia odpowiadającego godności osoby ludzkiej.

W tym celu ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, gwarantują, z uwzględnieniem odpowiednich zobowiązań, prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne oraz określają warunki korzystania z nich.

Prawa te obejmują w szczególności:

1° prawo do pracy i swobodnego wyboru aktywności zawodowej w ramach ogólnej polityki zatrudnienia, mającej na celu m.in. zapewnienie możliwie stabilnego i wysokiego poziomu zatrudnienia, prawo do sprawiedliwych warunków pracy i do stosownego wynagrodzenia, jak również prawo do informacji, konsultacji i układów zbiorowych pracy;

2° prawo do zabezpieczenia społecznego, ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej, medycznej i prawnej;

3° prawo do godnych warunków mieszkaniowych;

4° prawo do ochrony zdrowego środowiska naturalnego;

5° prawo do rozwoju kulturalnego i społecznego;

6° prawo do świadczeń rodzinnych.

Art. 24

§ 1. Zapewnia się swobodę nauczania; zakazane są wszelkie środki prewencyjne; karanie za przestępstwa jest regulowane wyłącznie ustawą lub dekretem.

Wspólnota zapewnia rodzicom swobodę wyboru.

Wspólnota organizuje nauczanie, które jest światopoglądowo neutralne. Neutralność oznacza w szczególności poszanowanie filozoficznych, światopoglądowych lub religijnych poglądów rodziców i uczniów.

Szkoły prowadzone przez władze publiczne zapewniają młodzieży do końca obowiązku szkolnego możliwość wyboru między nauką jednej z uznawanych religii a nauką etyki.

§ 2. Jeśli wspólnota jako organ prowadzący szkołę zamierza przekazać swoje kompetencje jednemu lub kilku organom autonomicznym, może to uczynić tylko w drodze dekretu przyjętego większością dwóch trzecich oddanych głosów.

§ 3. Każdy ma prawo do nauki z poszanowaniem podstawowych praw i wolności. Dostęp do nauki jest bezpłatny do czasu ukończenia obowiązku szkolnego.

Wszyscy uczniowie podlegający obowiązkowi szkolnemu mają prawo do edukacji etycznej albo religijnej na koszt wspólnoty.

§ 4. Wszyscy uczniowie i studenci, rodzice, członkowie personelu są równi wobec prawa, jak również wszystkie placówki oświatowe są równe wobec prawa. Ustawy i dekrety uwzględniają obiektywne różnice, w tym cechy właściwe poszczególnym organom prowadzącym szkołę, które uzasadniają ich odpowiednie traktowanie.

§ 5. Organizację, uznawanie i subwencjonowanie nauczania przez wspólnotę określa ustawa lub dekret.

Art. 25

Zapewnia się wolność prasy; zabrania się ustanawiania cenzury; od pisarzy, wydawców i drukarzy nie może być wymagana żadna kaucja.

Jeśli autor jest znany i jego miejscem zamieszkania jest Belgia, wobec wydawcy, drukarza lub dystrybutora nie może być wszczęte postępowanie.

Art. 26

Belgowie mają prawo gromadzenia się pokojowo i bez broni, zgodnie z ustawami, które mogą określać korzystanie z tego prawa, jednakże bez konieczności uzyskania uprzedniego zezwolenia.

Przepis ten nie dotyczy zgromadzeń na wolnym powietrzu, które w pełni podlegają ustawom policyjnym.

Art. 27

Belgowie mają prawo do zrzeszania się; prawo to nie może podlegać jakimkolwiek środkom prewencyjnym.

Art. 28

Każdy ma prawo kierować do władz publicznych petycje podpisane przez jedną lub więcej osób.

Jedynie oficjalnie ustanowione organy są uprawnione do kierowania zbiorowych petycji.

Art. 29

Tajemnica korespondencji jest nienaruszalna.

Podmioty ponoszące odpowiedzialność za naruszenie tajemnicy korespondencji powierzonej poczcie określa ustawa.

Art. 30

Istnieje swoboda posługiwania się językami używanymi w Belgii; może być ona uregulowana jedynie w ustawie i tylko w odniesieniu do aktów władzy publicznej oraz postępowań sądowych.

Art. 31

Wszczęcie postępowania wobec funkcjonariuszy publicznych w związku z podejmowanymi przez nich czynnościami urzędowymi nie wymaga uprzedniego zezwolenia, z wyjątkiem przypadków

dotyczących ministrów oraz członków Rządów wspólnot i regionów.

Art. 32

Każdy ma prawo wglądu do jakiegokolwiek dokumentu administracyjnego i do uzyskania jego kopii, z wyjątkiem przypadków i na warunkach określonych w ustawie, dekreście lub przepisach, o których mowa w art. 134.

O WŁADZACH

O WŁADZACH

TYTUŁ III O WŁADZACH

Art. 33

Wszelka władza pochodzi od Narodu.

Sposób jej wykonywania określa Konstytucja.

Art. 34

Wykonywanie określonych kompetencji może zostać powierzone w drodze umowy międzynarodowej lub ustawy podmiotom prawa międzynarodowego publicznego.

Art. 35

Organom władz federalnych przysługują tylko takie kompetencje, jakie wyraźnie przyznaje im Konstytucja oraz ustawy uchwalone na jej podstawie.

Wspólnotom i regionom, w zakresie jaki ich dotyczy, przysługują kompetencje w innych sprawach na warunkach i w trybie określonych w ustawie. Ustawa taka uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Przepis przejściowy

Ustawa, o której mowa w ust. 2 określa datę wejścia w życie niniejszego artykułu. Termin ten nie może być wcześniejszy od daty wejścia w życie nowego artykułu, który zostanie dodany do Tytułu III Konstytucji, określającego wyłączne kompetencje władzy federalnej.

Art. 36

Federalną władzę ustawodawczą wykonują wspólnie Król, Izba Reprezentantów i Senat.

Art. 37

Król sprawuje federalną władzę wykonawczą zgodnie z Konstytucją.

Art. 38

Wspólnocie przysługują kompetencje określone w Konstytucji lub w ustawach uchwalonych na jej podstawie.

Art. 39

Ustawa przyznaje powołanym przez nią organom regionalnym, w których skład wchodzi przedstawiciele pochodzący z wyboru, kompetencje do regulowania określonych przez nią spraw, z wyjątkiem tych, o których mowa w art. 30 i art. 127–129, w zakresie należącym do ich kompetencji i w trybie przez nią określonym. Ustawa ta uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Art. 39 bis

Z wyłączeniem spraw dotyczących finansów lub budżetu albo spraw rozstrzyganych większością dwóch trzecich oddanych głosów, przedmiotem konsultacji społecznych w danym regionie mogą być sprawy przyznane wyłącznie organom regionalnym.

Przepisy, o których mowa w art. 134, określające tryb i organizację konsultacji społecznych są przyjmowane większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków danego parlamentu. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa dodatkowe warunki co do wymaganej większości w odniesieniu do Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli.

Art. 39 ter

Ustawa, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, określające wybory do Izby Reprezentantów lub do parlamentu wspólnoty lub regionu, ogłoszone później niż na rok przed planowym zakończeniem kadencji, wchodzi w życie nie wcześniej niż po upływie roku od ich ogłoszenia.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie z dniem pierwszych wyborów do Parlamentu Europejskiego po jego opublikowaniu w belgijskim Dzienniku Urzędowym.

Art. 40

Władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały.

Orzeczenia i wyroki¹ wykonywane są w imieniu Króla.

Art. 41 (*zmiana brzmienia*)

Sprawy o znaczeniu wyłącznie gminnym lub prowincjalnym są regulowane przez rady gminy lub prowincji, zgodnie z zasadami określonymi w Konstytucji. Jednakże w wykonaniu ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni przepisy, o których mowa w art. 134, mogą znieść organy prowincjalne. W takim przypadku przepisy, o których mowa w art. 134, mogą zastąpić je władzami ponadgminnymi, których rady regulują wyłącznie sprawy o znaczeniu ponadgminnym, na zasadach określonych w Konstytucji. Przepisy, o których mowa w art. 134, przyjmowane są większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków właściwego parlamentu.

Przepisy, o których mowa w art. 134, określają kompetencje, zasady działania oraz tryb wyboru wewnątrzgminnych organów terytorialnych, które mogą regulować sprawy o znaczeniu gminnym.

Wewnątrzgminne organy terytorialne tworzone są w gminach o liczbie mieszkańców przekraczającej 100 000 z inicjatywy rady gminy. Ich członkowie są wybierani bezpośrednio. W wykonaniu ustawy uchwalonej większością przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, określają inne warunki i tryb tworzenia takich wewnątrzgminnych organów terytorialnych.

Dekret i przepisy, o których mowa w art. 134, mogą zostać przyjęte jedynie większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków właściwego parlamentu.

Sprawy o znaczeniu gminnym, ponadgminnym lub prowincjalnym mogą być przedmiotem konsultacji społecznych w gminie, wspólnie ponadgminnej lub w danej prowincji. Przepisy, o których mowa w art. 134, określają tryb i organizację konsultacji społecznych.

¹ Sądy pierwszej instancji wydają wyroki (*judgements*), zaś sądy apelacyjne, sądy pracy, sądy przysięgłych oraz Sąd Kasacyjny wydają orzeczenia (*arrêts*).

ROZDZIAŁ I *O IZBACH FEDERALNYCH*

Art. 42

Członkowie obu izb reprezentują Naród, a nie jedynie tych, którzy ich wybrali.

Art. 43

§ 1. W przypadkach określonych w Konstytucji członkowie, którzy zostali wybrani do Izby Reprezentantów są podzieleni na francuską grupę językową i niderlandzką grupę językową, w sposób określony w ustawie.

§ 2. W przypadkach określonych w Konstytucji senatorowie, z wyjątkiem senatora desygnowanego przez Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej, dzielą się na francuską grupę językową i niderlandzką grupę językową.

Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 2°–4° i 7°, tworzą francuską grupę językową Senatu. Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 6°, tworzą niderlandzką grupę językową Senatu.

Przepis przejściowy

Niniejszy przepis wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r.

Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„§ 1. W przypadkach określonych w Konstytucji członkowie, którzy zostali wybrani do każdej z izb są podzieleni na francuską grupę językową i niderlandzką grupę językową, w sposób określony w ustawie.

§ 2. Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 2°, 4° i 7°, tworzą francuską grupę językową Senatu. Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°, 3° i 6°, tworzą niderlandzką grupę językową Senatu”.

Art. 44

Izby zbierają się z mocy prawa każdego roku w drugi wtorek października, chyba że Król zwoła je wcześniej.

Izby obradują nie krócej niż przez czterdzieści dni w roku. Senat nie obraduje w trybie stałym.

Król ogłasza zamknięcie sesji.

Król ma prawo zwołać izby na nadzwyczajne posiedzenie.

Przepis przejściowy

Zdanie drugie ust. 2 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r.

Art. 45

Król może odroczyć posiedzenie izb. Okres odroczenia nie może trwać dłużej niż jeden miesiąc, a odroczenie nie może zostać ponownie zarządzone na tej samej sesji bez zgody obu izb.

Art. 46

Król ma prawo rozwiązać Izbę Reprezentantów, jedynie gdy izba ta bezwzględną większością głosów swoich członków:

1° odrzuci wniosek o udzielenie wotum zaufania dla Rządu Federalnego i w ciągu trzech dni od dnia odrzucenia wniosku nie wystąpi do Króla z propozycją powołania następcy premiera;

2° wyrazi wotum nieufności wobec Rządu Federalnego i jednocześnie nie wystąpi do Króla z propozycją powołania następcy premiera.

Głosowanie nad wnioskami o udzielenie wotum zaufania i wyrażenie wotum nieufności można przeprowadzić po upływie 48 godzin od złożenia wniosku.

Ponadto Król może, w przypadku odwołania Rządu Federalnego, rozwiązać Izbę Reprezentantów po uzyskaniu zgody wyrażonej bezwzględną większością głosów jej członków.

Akt rozwiązania obejmuje zwołanie wyborców² w ciągu czterdziestu dni, a Izby Reprezentantów – w ciągu dwóch miesięcy.

W przypadku rozwiązania obu izb zgodnie z art. 195, zwołanie izb następuje w ciągu trzech miesięcy.

W przypadku przedterminowego rozwiązania, nowa federalna władza ustawodawcza nie może działać dłużej niż do dnia pierwszych wyborów do Parlamentu Europejskiego następujących po tym rozwiązaniu.

Przepis przejściowy

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określi, po wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r., datę wejścia w życie ust. 6, która odpowiada dacie wejścia w życie art. 65 ust. 3 oraz art. 118 § 2 ust. 4.

Ustępy 4 i 5 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu w miejsce ust. 4 i 5 stosuje się następujące przepisy:

„Rozwiązanie Izby Reprezentantów oznacza jednocześnie rozwiązanie Senatu.

Akt rozwiązania obejmuje zwołanie wyborców w ciągu czterdziestu dni i zwołanie izb w ciągu dwóch miesięcy.

Rozwiązanie Izby Reprezentantów, którego następstwem byłoby przeprowadzenie wyborów do Parlamentu Federalnego w tym samym dniu co wyborów do parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r., oznacza jednocześnie rozwiązanie Senatu. Elektorzy Izby Reprezentantów są zwoływani w ciągu czterdziestu dni. Izby są zwoływane w ciągu trzech miesięcy”.

Art. 47

Posiedzenia izb są jawne.

² W oryg. „*électeurs*”. Mowa tu o przeprowadzeniu wyborów.

Jednakże każda z izb może wyłączyć jawność posiedzenia na wniosek jej przewodniczącego albo dziesięciu członków.

Następnie uchwałą podjętą bezwzględną większością głosów rozstrzyga, czy posiedzenie w tym samym przedmiocie winno zostać wznowione w trybie jawnym.

Art. 48

Każda z izb weryfikuje mandaty swoich członków i rozstrzyga wszelkie spory z tym związane.

Art. 49

Nie można być członkiem obu izb jednocześnie.

Art. 50

Członek jednej z izb powołany przez Króla na stanowisko ministra, i który je przyjmuje, przestaje zasiadać [w izbie] i wznawia wykonywanie mandatu, gdy Król odwoła go ze stanowiska ministra. Ustawa określa warunki jego zastępstwa we właściwej izbie.

Art. 51

Członek jednej z izb powołany przez Rząd Federalny na jakąkolwiek funkcję za wynagrodzeniem, inną niż stanowisko ministra, i który ją przyjmuje, bezzwłocznie przestaje zasiadać [w izbie] i może wznowić wykonywanie mandatu dopiero w wyniku nowych wyborów.

Art. 52

Na każdym posiedzeniu, każda z izb powołuje swojego przewodniczącego, wiceprzewodniczących oraz ustala skład swojego prezydium.

Art. 53

Uchwały podejmowane są bezwzględną większością oddanych głosów, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w regulaminach izb w odniesieniu do wyborów i zgłaszania kandydatów.

W przypadku równo rozłożonych głosów za i przeciw, propozycja poddana pod obrady zostaje odrzucona.

Każda z izb podejmuje uchwały w obecności większości swoich członków.

Art. 54

Z wyjątkiem budżetów i ustaw, których uchwalenie wymaga szczególnej większości głosów, wniosek wraz z uzasadnieniem podpisany przez co najmniej trzy czwarte członków jednej z grup językowych i przedstawiony po przedłożeniu sprawozdania, a przed końcowym głosowaniem na posiedzeniu jawnym, może zawierać stwierdzenie, że wskazane w nim przepisy projektu lub propozycji ustawy³ mogą poważnie naruszyć stosunki między wspólnotami.

W takim przypadku procedura parlamentarna zostaje zawieszona, a wniosek zostaje przekazany Radzie Ministrów, która w ciągu trzydziestu dni wydaje opinię wraz z uzasadnieniem w sprawie tego wniosku i występuje do właściwej izby o zajęcie stanowiska w sprawie tej opinii albo w sprawie tego projektu lub propozycji ustawy z ewentualnymi poprawkami.

Procedura ta może być zastosowana przez członków grupy językowej tylko raz w odniesieniu do tego samego projektu ustawy lub tej samej propozycji ustawy.

Art. 55

Głosowanie odbywa się przez powstanie z miejsc lub imiennie; głosowanie nad ustawą jako całością jest zawsze imienne. Zgłoszenie kandydatów oraz ich wybór odbywa się w głosowaniu tajnym.

Art. 56

Izba Reprezentantów ma prawo do przeprowadzenia dochodzenia.

Senat może na wniosek piętnastu swoich członków, Izby Reprezentantów, parlamentu wspólnoty lub regionu albo Króla bezwzględną większością głosów, przy co najmniej jednej trzeciej

³ W oryg. „propositions et projets de loi” – w Belgii, podobnie jak we Francji, rząd wnosi projekty ustaw, a parlamentarzyści propozycje ustaw.

głosów oddanych w każdej z grup językowych, podjąć uchwałę o sporządzeniu raportu informacyjnego w sprawie, która wywołuje następstwa zarówno dla wspólnot, jak i regionów. Raport jest zatwierdzany bezwzględną większością oddanych głosów, przy co najmniej jednej trzeciej głosów oddanych w każdej z grup językowych.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie ma następujący przepis:

„Każda z izb ma prawo do przeprowadzenia dochodzenia”.

Art. 57

Zakazuje się osobistego wnoszenia petycji do izb.

Izba Reprezentantów ma prawo przekazywać ministrom kierowane do niej petycje. Ministrowie są obowiązani do udzielania wyjaśnień co do ich treści, ilekroć izba tego zażąda.

Przepis przejściowy

Ustęp 2 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu w miejsce ust. 2 zastosowanie ma następujący przepis:

„Każda z izb ma prawo przekazywać ministrom kierowane do niej petycje. Ministrowie są obowiązani do udzielania wyjaśnień co do ich treści, ilekroć izba tego zażąda”.

Art. 58

Wobec żadnego z członków jednej lub drugiej z izb nie może być wszczęte postępowanie, ani też nie może być on pociągnięty do odpowiedzialności w związku z wyrażonymi opiniami lub oddanymi głosami w ramach wykonywania swoich funkcji.

Art. 59

Z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa, żaden z członków izb nie może w czasie trwania sesji być postawiony przed sądem lub trybunałem ani wezwany bezpośrednio przed sąd lub trybunał, ani zatrzymany w związku z postępowaniem karnym, chyba że za zgodą izby, której jest członkiem.

Z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa, zastosowanie środków przymusu, wymagające zgody sędziego, wobec członka jednej lub drugiej z izb podczas trwania sesji, w związku z postępowaniem karnym, może mieć miejsce jedynie po wyrażeniu zgody przez pierwszego prezesa Sądu Apelacyjnego, na wniosek właściwego sędziego. Decyzja w tej sprawie jest przekazywana przewodniczącemu właściwej izby.

Przeszukanie lub zajęcie dokonane na podstawie ustępu poprzedniego może nastąpić wyłącznie w obecności przewodniczącego izby lub członka przez niego wyznaczonego.

W czasie trwania sesji tylko funkcjonariusze prokuratury lub inne uprawnione podmioty mogą wszcząć postępowanie karne wobec członka jednej lub drugiej z izb.

W czasie trwania sesji członek każdej z izb może, na każdym etapie postępowania karnego, zwrócić się do izby, w której zasiada, o jego zawieszenie. Właściwa izba zajmuje stanowisko w tej sprawie większością dwóch trzecich oddanych głosów.

Zatrzymanie członka jednej lub drugiej z izb albo postawienie go w stan oskarżenia przed sądem lub trybunałem zostaje zawieszona na czas trwania sesji, jeżeli izba, której jest członkiem tego zażąda.

Art. 60

Każda z izb określa w regulaminie sposób wykonywania swoich kompetencji.

Sekcja I
O Izbie Reprezentantów

Art. 61

Członkowie Izby Reprezentantów są wybierani bezpośrednio przez obywateli, którzy ukończyli osiemnasty rok życia i nie są objęci żadnym z przypadków wyłączenia przewidzianych w ustawie.

Każdy wyborca ma prawo tylko do jednego głosu.

Art. 62

Skład kolegiów wyborczych określa ustawa.

Wybory przeprowadza się zgodnie z systemem reprezentacji proporcjonalnej określonym w ustawie.

Głosowanie jest obowiązkowe i tajne. Odbywa się w gminie, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Art. 63

§ 1. Izba Reprezentantów liczy stu pięćdziesięciu członków.

§ 2. Każdy okręg wyborczy ma tyle mandatów, ile wynosi liczba jego mieszkańców podzielona przez dzielnik federalny otrzymany przez podzielenie liczby mieszkańców Królestwa przez sto pięćdziesiąt.

Pozostałe mandaty przydzielane są okręgom wyborczym z największą nadwyżką ludności, która nie ma jeszcze swej reprezentacji.

§ 3. Podziału mandatów członków Izby Reprezentantów między okręgi wyborcze dokonuje Król w zależności od liczby ludności.

Liczba ludności w każdym okręgu wyborczym jest ustalana co dziesięć lat na podstawie spisu ludności lub w inny sposób określony w ustawie. Król zarządza ogłoszenie wyników w ciągu sześciu miesięcy.

W ciągu trzech miesięcy od ich ogłoszenia, Król określa liczbę mandatów przypadających na każdy okręg wyborczy.

Nowy podział ma zastosowanie począwszy od następnych wyborów powszechnych.

§ 4. Ustawa określa okręgi wyborcze, warunki uprawniające do głosowania oraz przebieg czynności wyborczych.

Jednakże, mając na względzie zagwarantowanie uzasadnionych interesów osób posługujących się językiem niderlandzkim i francuskim w byłej prowincji Brabancja, szczególne uregulowania są określone w ustawie.

Zmiana przepisów określających te szczególne uregulowania może zostać dokonana jedynie na mocy ustawy przyjętej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Art. 64

Aby kandydować w wyborach, należy:

1° być Belgiem;

2° korzystać z pełni praw obywatelskich i politycznych;

3° mieć ukończone osiemnaście lat;

4° mieć miejsce zamieszkania w Belgii.

Nie można wprowadzać innych warunków kandydowania niż wymienione.

Przepis przejściowy

Ustęp 1 pkt 3° wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu warunkiem pozostaje, bez uszczerbku dla art. 64 ust. 1 pkt 1°, 2° i 4°, ukończenie dwudziestego pierwszego roku życia.

Art. 65

Członkowie Izby Reprezentantów są wybierani na pięć lat.

Co pięć lat skład Izby jest w całości odnawiany.

Wybory do Izby odbywają się w tym samym dniu, co wybory do Parlamentu Europejskiego.

Przepis przejściowy

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określi, po wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r., datę wejścia w życie ust. 3, która odpowiada dacie wejścia w życie art. 46 ust. 6 i art. 118 § 2 ust. 4.

W każdym przypadku, federalne wybory parlamentarne odbędą się w tym samym dniu, co pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego, po opublikowaniu niniejszej zmiany w belgijskim Dzienniku Urzędowym.

Art. 66

Każdy członek Izby Reprezentantów otrzymuje roczną dietę w wysokości dwunastu tysięcy franków.

W granicach państwa członkowie Izby Reprezentantów mają prawo do bezpłatnych przejazdów wszystkimi środkami komunikacji obsługiwanymi lub koncesjonowanymi przez władze publiczne.

Przewodniczącemu tego zgromadzenia może zostać przyznana roczna dieta, pobierana z funduszu przeznaczonego na pokrycie wydatków Izby Reprezentantów.

Izba określa wysokość potrąceń, które mogą być dokonywane z tytułu przyznanej diety, jako składka na fundusze emerytalne lub rentowe, których ustanowienie uzna za celowe.

Sekcja II *O Senacie*

Art. 67 (zmiana brzmienia)

§ 1. Senat składa się z sześćdziesięciu senatorów, z których:

1° dwudziestu dziewięciu desygnowanych jest przez Parlament Flamandzki spośród jego członków lub niderlandzkiej grupy językowej w Parlamencie Regionu Stołecznego Brukseli;

2° dziesięciu desygnowanych jest przez Parlament Wspólnoty Francuskiej spośród jego członków;

3° ośmiu desygnowanych jest przez Parlament Regionu Walońskiego spośród jego członków;

4° dwóch desygnowanych jest przez francuską grupę językową Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli spośród jego członków;

5° jeden desygnowany jest przez Parlament Wspólnoty Niemickojęzycznej spośród jej członków;

6° sześciu desygnowanych jest przez senatorów, o których mowa w pkt 1°;

7° czterech desygnowanych jest przez senatorów, o których mowa w pkt 2°–4°.

§ 2. Co najmniej jeden z senatorów, o których mowa w § 1 pkt 1°, w dniu wyboru ma miejsce zamieszkania w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli.

Trzech spośród senatorów, o których mowa w § 1 pkt 2°, należy do francuskiej grupy językowej w Parlamencie Regionu Stołecznego Brukseli. W drodze odstępstwa od § 1 pkt 2°, jeden z tych trzech senatorów nie może być członkiem Parlamentu Wspólnoty Francuskiej.

§ 3. Senat nie może liczyć więcej niż dwie trzecie senatorów tej samej płci.

§ 4. Jeżeli na liście, o której mowa w art. 68 § 2, nie ma senatorów, o których mowa odpowiednio w § 1 pkt 1° lub w § 1 pkt 2°, 3° lub 4°, desygnowania senatorów, o których mowa w § 1 pkt 6° lub w § 1 pkt 7°, mogą dokonać deputowani wybrani z tej listy.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„§ 1. Bez uszczerbku dla art. 72 Senat składa się z siedemdziesięciu jeden senatorów, z których:

1° dwudziestu pięciu desygnowanych jest zgodnie z art. 61 przez niderlandzkie kolegium wyborcze;

2° piętnastu desygnowanych jest zgodnie z art. 61 przez francuskie kolegium wyborcze;

3° dziesięciu desygnowanych jest przez Parlament Wspólnoty Flamandzkiej, zwany Parlamentem Flamandzkim, spośród jej członków;

4° dziesięciu desygnowanych jest przez Parlament Wspólnoty Francuskiej spośród jego członków;

5° jeden desygnowany jest przez Parlament Wspólnoty Niemiecokojęczyczej spośród jej członków;

6° sześciu desygnowanych jest przez senatorów, o których mowa w pkt 1° i 3°;

7° czterech desygnowanych jest przez senatorów, o których mowa w pkt 2° i 4°.

Podczas całkowitego odnowienia składu ich parlamentu, które nie zbiega się z odnowieniem składu Senatu, senatorowie, o których mowa w ust. 1 pkt 3°–5°, którzy nie zasiadają już w swoim parlamencie, zachowują mandat senatora do czasu otwarcia pierwszej sesji po odnowieniu składu ich parlamentu.

§ 2. Co najmniej jeden z senatorów, o których mowa w § 1 pkt 1°, 3° i 6°, w dniu wyboru ma miejsce zamieszkania w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli.

Co najmniej sześciu senatorów, o których mowa w § 1 pkt 2°, 4° i 7°, w dniu wyboru ma miejsce zamieszkania w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli. Jeżeli co najmniej czterech senatorów, o których mowa w § 1 pkt 2°, w dniu wyboru nie ma miejsca zamieszkania w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli, co najmniej dwóch senatorów, o których mowa w § 1 pkt 4°, w dniu

wyborów winno mieć miejsce zamieszkania w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli”.

Art. 68 (zmiana brzmienia)

§ 1. Mandaty senatorskie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°, są rozdzielane między listy na podstawie zsumowanych wyników wyborczych uzyskanych przez listy w poszczególnych okręgach wyborczych w wyborach do Parlamentu Flamandzkiego, w trybie przewidzianym w ustawie oraz zgodnie z systemem proporcjonalnej reprezentacji określonym w ustawie.

Listy, których wyniki wyborcze zostały zsumowane zgodnie z ust. 1, mogą uczestniczyć w podziale mandatów w Senacie, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 1°, jedynie gdy uzyskały co najmniej jedno miejsce w Parlamencie Flamandzkim.

Mandaty senatorskie, o których mowa w artykule 67 § 1 pkt 2°–4°, są rozdzielane między listy na podstawie zsumowanych wyników wyborczych uzyskanych przez listy w poszczególnych okręgach wyborczych w wyborach do Parlamentu Regionu Walońskiego oraz wyników wyborczych uzyskanych przez listy dla francuskiej grupy językowej w wyborach do Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli, w trybie przewidzianym w ustawie oraz zgodnie z systemem proporcjonalnej reprezentacji określonym w ustawie.

Listy, których wyniki wyborcze zostały zsumowane zgodnie z ust. 3 mogą uczestniczyć w podziale miejsc w Senacie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 2°–4°, jedynie gdy uzyskały co najmniej jedno miejsce odpowiednio w Parlamencie Wspólnoty Francuskiej, w Parlamencie Walońskim i we francuskiej grupie językowej w Parlamencie Regionu Stołecznego Brukseli.

Ustawa określa desygnowanie senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°–4°, z wyjątkiem trybu określonego w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, który jest regulowany dekretem przez parlamenty wspólnot, każdy w zakresie jaki go dotyczy. Dekret ten uchwalany jest większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków parlamentu.

Senator, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 5°, jest desygnowany przez Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej bezwzględną większością oddanych głosów.

§ 2. Mandaty senatorskie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, są rozdzielane między listy na podstawie zsumowanych wyników wyborczych uzyskanych przez listy w wyborach do Izby Reprezentantów, w trybie przewidzianym w ustawie oraz zgodnie z systemem proporcjonalnej reprezentacji określonym w ustawie. Jest to system, o którym mowa w art. 63 § 2. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa okręgi wyborcze, z których głosy są brane pod uwagę przy podziale mandatów senatorskich, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, należących do niderlandzkiej grupy językowej oraz, odpowiednio, do francuskiej grupy językowej Senatu.

Lista może być brana pod uwagę jedynie przy podziale mandatów dla jednej grupy językowej.

Ustawa określa desygnowanie senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r., z wyjątkiem paragrafu 2 ust. 1 ostatnie zdanie. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„§ 1. Ogólną liczbę senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°, 2°, 3°, 4°, 6° i 7°, dzieli się między poszczególne grupy językowe na podstawie wyników wyborczych uzyskanych przez listy w wyborach senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°, zgodnie z systemem reprezentacji proporcjonalnej określonym w ustawie.

Przy desygnowaniu senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 3° i 4°, uwzględnia się tylko te listy, z których został wybrany co najmniej jeden senator, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°, pod warunkiem że odpowiednia liczba członków [senatorów] wybranych z tych list zasiada, w zależności od przypadku,

w Parlamencie Wspólnoty Flamandzkiej lub w Parlamencie Wspólnoty Francuskiej.

Przy desygnowaniu senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, uwzględnia się tylko te listy, z których został wybrany co najmniej jeden senator, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°.

§ 2 Przy wyborze senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°, głosowanie jest obowiązkowe i tajne. Odbywa się w gminie, z wyjątkami, które określa ustawa.

§ 3 Przy wyborze senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°, ustawa określa okręgi wyborcze oraz skład kolegiów wyborczych, a także warunki, jakie należy spełnić, aby być uprawnionym do głosowania oraz sposób przeprowadzania czynności wyborczych.

Ustawa określa desygnowanie senatorów, o których mowa w artykule 67 § 1 pkt 3°–5°, z wyjątkiem trybu określonego w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, który jest regulowany dekretem przez parlamenty wspólnot, każdy w zakresie, jaki go dotyczy. Dekret ten winien zostać uchwalony większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków danego parlamentu.

Senator, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 5°, jest desygnowany przez Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej bezwzględną większością oddanych głosów.

Ustawa określa desygnowanie senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°.

Art. 69

Aby kandydować na senatora, należy:

- 1° być Belgiem;
- 2° korzystać z pełni praw obywatelskich i politycznych;
- 3° mieć ukończone osiemnaście lat;
- 4° mieć miejsce zamieszkania w Belgii.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Aby kandydować na senatora, należy:

- 1° być Belgiem;
- 2° korzystać z pełni praw obywatelskich i politycznych;
- 3° mieć ukończone dwadzieścia jeden lat;
- 4° mieć miejsce zamieszkania w Belgii”.

Art. 70

Wykonywanie mandatu przez senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°–5°, rozpoczyna się w dniu złożenia przez nich przysięgi w Senacie, a kończy się po całkowitym odnowieniu składu parlamentu, który ich desygnował w dniu otwarcia jego pierwszej sesji.

Wykonywanie mandatu przez senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, rozpoczyna się w dniu złożenia przez nich przysięgi w Senacie, a kończy w dniu otwarcia pierwszej sesji Izby Reprezentantów po całkowitym odnowieniu jej składu.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1° i 2°, wybierani są na cztery lata. Senatorowie, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, są desygnowani na cztery lata.

W każdym przypadku skład Senatu zostanie całkowicie odnowiony w wyborach do parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r.”.

Art. 71

Senatorowie nie otrzymują uposażenia.

Mają oni jednak prawo do otrzymania rekompensaty za poniesione koszty.

Wysokość rekompensaty senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 1°–4°, określa parlament wspólnoty lub regionu, który ich de-sygnuje. Rekompensata jest wypłacana przez właściwy parlament.

Rekompensata senatora, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 5°, odpowiada rekompensacie senatora, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 3°, i jest wypłacana przez Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej.

Rekompensaty senatorów, o których mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°, obciążają fundusz Senatu.

W granicach państwa senatorowie mają prawo do bezpłatnych przejazdów wszystkimi środkami komunikacji obsługiwanyymi lub koncesjonowanymi przez władze publiczne.

Przepis przejściowy

Ustępy 3–5, dodane do niniejszego artykułu, wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r.

Do tego czasu senatorowie mają prawo do rekompensaty w wysokości czterech tysięcy franków rocznie.

Art. 72

[uchylony]

Art. 73

Każde posiedzenie Senatu, zwołane poza terminem sesji Izby Re-prezentantów, z mocy prawa jest nieważne.

ROZDZIAŁ II O FEDERALNEJ WŁADZY USTAWODAWCZEJ

Art. 74

W drodze odstępstwa od art. 36, w sprawach innych niż te, o których mowa w art. 77 i 78, federalna władza ustawodawcza jest wykonywana wspólnie przez Króla i Izbę Reprezentantów.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„W drodze odstępstwa od art. 36 federalna władza ustawodawcza jest wykonywana wspólnie przez Króla i Izbę Reprezentantów w zakresie:

- 1° nadawania obywatelstwa;
- 2° ustaw dotyczących odpowiedzialności cywilnej i karnej królewskich ministrów;
- 3° budżetów i finansów państwa, bez uszczerbku dla art. 174 ust. 1, zdanie drugie;
- 4° ustalania kontyngentu wojskowego”.

Art. 75

Prawo inicjatywy należy do każdego z organów federalnej władzy ustawodawczej. Prawo inicjatywy należące do Senatu jest ograniczone do spraw, o których mowa w art. 77.

W sprawach, o których mowa w art. 78, projekty ustaw przedkładane izbom z inicjatywy Króla są składane w Izbie Reprezentantów, a następnie przekazywane Senatowi.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów

wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Prawo inicjatywy należy do każdego z organów federalnej władzy ustawodawczej.

Z wyjątkiem spraw, o których mowa w art. 77, projekty ustaw przedkładane izbom z inicjatywy Króla są składane w Izbie Reprezentantów, a następnie przekazywane Senatowi.

Projekty ustaw, wyrażających zgodę na przystąpienie do umów międzynarodowych przedkładane izbom z inicjatywy Króla, są składane w Senacie, a następnie przekazywane Izbie Reprezentantów”.

Art. 76

Projekt ustawy może zostać przyjęty przez izbę po uprzednim przeprowadzeniu głosowania nad każdym z jego artykułów.

Izby mają prawo wносить poprawki oraz dokonywać podziału artykułów i wnoszonych poprawek.

Regulamin Izby Reprezentantów przewiduje procedurę drugiego czytania.

Przepis przejściowy

Ustęp 3 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r.

Art. 77

Izba Reprezentantów i Senat mają równe kompetencje w zakresie:

1° przedstawiania deklaracji o konieczności zmiany Konstytucji oraz zmiany i koordynacji⁴ Konstytucji;

⁴ Mowa tu o mechanizmie przewidzianym w art. 198 Konstytucji. Służy on zapewnieniu koherencji tego aktu prawnego i zapobiega utracie spójności, do której mogłoby dojść w następstwie wprowadzenia rozległych zmian, zob. A. Jackiewicz, *Kontrowersje proceduralne wokół ekstraordynaryjnego trybu rewizji Konstytucji Królestwa Belgii w latach 2012–2014*, „Przegląd Sejmowy” 2020, nr 4, s. 69 i nast. Więcej na temat „la coordination de la Constitution” zob.: Y. Lejeune, *Droit constitutionnel belge. Fondements et institutions*, Bruxelles 2017, s. 88–89.

2° spraw, które winny zostać uregulowane przez obie izby ustawodawcze na mocy Konstytucji;

3° ustaw, które winny zostać uchwalone większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

4° ustaw dotyczących organów Wspólnoty Niemieckojęzycznej i jej finansowania;

5° ustaw dotyczących finansowania partii politycznych i kontroli wydatków wyborczych;

6° ustaw dotyczących organizacji Senatu i statusu senatora.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni może określać inne sprawy, w odniesieniu do których Izba Reprezentantów i Senat mają równe kompetencje.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Izba Reprezentantów i Senat mają równe kompetencje w zakresie:

1° przedstawiania deklaracji o konieczności zmiany Konstytucji i zmiany Konstytucji;

2° spraw, które winny zostać uregulowane przez obie izby ustawodawcze na mocy Konstytucji;

3° ustaw, o których mowa w artykułach 5, 39, 43, 50, 68, 71, 77, 82, 115, 117, 118, 121, 123, 127–131, 135–137, 140–143, 145, 146, 163, 165, 166, 167 § 1 ust. 3, § 4 i § 5, art. 169, 170 § 2 ust. 2, § 3 ust. 2 i 3, § 4 ust. 2 oraz art. 175–177, a także ustaw uchwalonych w celu wykonania wyżej wymienionych ustaw i artykułów;

4° ustaw, które winny być uchwalone większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, a także ustaw uchwalonych w celu ich wykonania;

5° ustaw, o których mowa w art. 34;

6° ustaw wyrażających zgodę na przystąpienie do umów międzynarodowych;

7° ustaw uchwalonych zgodnie z art. 169 w celu zapewnienia poszanowania zobowiązań międzynarodowych lub ponadnarodowych;

8° ustaw dotyczących Rady Stanu;

9° organizacji sądów i trybunałów;

10° ustaw zatwierdzających umowy o współpracy zawarte między państwem, wspólnotami i regionami.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni może określać inne ustawy, w odniesieniu do których Izba Reprezentantów i Senat mają równe kompetencje”.

Art. 78

§ 1. Z zastrzeżeniem art. 77 projekt ustawy przyjęty przez Izbę Reprezentantów jest przekazywany Senatowi, jeśli dotyczy:

1° ustaw uchwalonych w celu wykonania ustaw, które winny zostać uchwalone większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

2° ustaw, o których mowa w artykułach 5, 39, 115, 117, 118, 121, 123, 127–129, 131, 135–137, 141–143, 163, 165, 166, 167 § 1 ust. 3, 169, 170 § 2 ust. 2, § 3 ust. 2 i 3 oraz § 4 ust. 2, art. 175 i 177, a także ustaw uchwalonych w celu wykonania wyżej wymienionych ustaw i artykułów, z wyjątkiem ustawodawstwa dotyczącego organizacji głosowania elektronicznego;

3° ustaw uchwalonych zgodnie z art. 169 w celu zapewnienia poszanowania zobowiązań międzynarodowych lub ponadnarodowych;

4° ustaw dotyczących Rady Stanu i federalnego sądownictwa administracyjnego.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni może określać inne sprawy, które Senat może rozpatrywać zgodnie z procedurą, o której mowa w niniejszym artykule.

§ 2. Senat rozpatruje projekt ustawy na wniosek większości swoich członków, w obecności co najmniej jednej trzeciej członków każdej z grup językowych. Wniosek ten składany jest w ciągu piętnastu dni od dnia przekazania projektu ustawy.

Senat w terminie nieprzekraczającym trzydziestu dni może:

- postanowić o niewnoszeniu poprawek do projektu ustawy;
- przyjąć projekt ustawy po wprowadzeniu do niego poprawek.

Jeżeli Senat nie podejmie działań w wyznaczonym terminie lub powiadomi Izbę Reprezentantów o niewnoszeniu poprawek do projektu ustawy, Izba Reprezentantów przekazuje projekt Królowi.

Jeżeli do projektu zostały wniesione poprawki, Senat przekazuje go Izbie Reprezentantów, która ostatecznie postanawia, uchwalając lub zmieniając projekt ustawy.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„W sprawach innych niż te, o których mowa w art. 74 i 77, projekt ustawy przyjęty przez Izbę Reprezentantów jest przekazywany do Senatu.

Senat rozpatruje projekt ustawy na wniosek co najmniej piętnastu swoich członków. Wniosek ten składany jest w ciągu piętnastu dni od dnia przekazania projektu.

Senat w terminie nieprzekraczającym sześćdziesięciu dni może:

- postanowić, o niewnoszeniu poprawek do projektu ustawy;
- przyjąć projekt po wprowadzeniu do niego poprawek.

Jeśli Senat nie podejmie działań w wyznaczonym terminie lub powiadomi Izbę Reprezentantów o niewnoszeniu poprawek do projektu ustawy, Izba Reprezentantów przekazuje projekt Królowi.

Jeśli do projektu zostały wniesione poprawki, Senat przekazuje go Izbie Reprezentantów, która ostatecznie postanawia, przyjmując albo odrzucając w całości bądź w części poprawki przyjęte przez Senat.

Art. 79

[uchylony]

Art. 80

[uchylony]

Art. 81

[uchylony]

Art. 82

Parlamentarna komisja ds. dialogu⁵, złożona w równej liczbie z członków Izby Reprezentantów i Senatu, rozstrzyga spory kompetencyjne powstałe między obiema izbami i może, za ich obojętną zgodą, przedłużyć w każdym czasie okres rozpatrywania, o którym mowa w art. 78.

W przypadku nie uzyskania większości głosów w obu częściach składu komisji, rozstrzyga ona większością dwóch trzecich głosów swoich członków.

Ustawa określa skład i funkcjonowanie komisji, a także sposób obliczania terminów, o których mowa w art. 78.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Parlamentarna komisja ds. dialogu, złożona w równej liczbie z członków Izby Reprezentantów i Senatu, rozstrzyga spory kompetencyjne powstałe między obiema izbami i może, za ich

⁵ W oryg. „*commission parlementaire de concertation*”

obopólną zgodą, przedłużyć w każdym czasie okresy rozpatrywania, o których mowa w art. 78–81.

W przypadku nie uzyskania większości głosów w obu częściach składu komisji, rozstrzyga ona większością dwóch trzecich głosów swoich członków.

Ustawa określa skład i funkcjonowanie komisji, a także sposób obliczania terminów, o których mowa w art. 78–81”.

Art. 83

W każdej propozycji ustawy i w każdym projekcie ustawy należy określić czy dotyczy on spraw, o których mowa w art. 74, art. 77 lub art. 78.

Art. 84

Wiążąca wykładnia ustaw może zostać dokonana jedynie w drodze ustawy.

ROZDZIAŁ III O KRÓLU I RZĄDZIE FEDERALNYM

Sekcja I O Królu

Art. 85

Konstytucyjna władza Króla jest dziedziczna w bezpośredniej linii zstępnej, naturalnej i prawowicie pochodzącej od Jego Królewskiej Mości Leopolda Jerzego Krystiana Fryderyka Sasko-Koburskiego, w porządku primogenitury.

Praw do korony zostanie pozbawiony potomek, o którym mowa w ust. 1, który zawarłby związek małżeński bez zgody Króla, a w razie jego nieobecności tych, którzy wykonują Jego władzę w przypadkach przewidzianych w Konstytucji.

Jednakże utracone prawa mogą zostać przywrócone przez Króla, a w razie Jego nieobecności tych, którzy wykonują Jego władzę w przypadkach przewidzianych w Konstytucji, i za zgodą obu izb.

Art. 86

W przypadku braku potomka Jego Królewskiej Mości Leopolda Jerzego Krystiana Fryderyka Sasko-Koburskiego, Król może powołać swego następcę za zgodą izb, wyrażoną w sposób określony w art. 87.

Jeśli następca nie zostanie powołany zgodnie z powyższym trybem, tron pozostaje nieobjęty.

Art. 87

Król nie może być jednocześnie głową innego państwa bez zgody obu izb.

Żadna z obu izb nie może prowadzić obrad w tej sprawie, jeżeli nie jest obecne co najmniej dwie trzecie członków wchodzących w jej skład, a uchwała zostaje podjęta jedynie, gdy uzyska poparcie co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Art. 88

Osoba Króla jest nieetykalna; odpowiedzialność ponoszą Jego ministrowie.

Art. 89

Ustawa określa listę cywilną⁶ na czas trwania każdego panowania.

Art. 90

Po śmierci Króla izby zbierają się bez zwoływania, nie później niż dziesiątego dnia po Jego zgonie. Jeżeli izby zostały uprzednio rozwiązane, a w akcie rozwiązania przewidziano późniejszy termin zwołania izb niż ten, który przypada dziesiątego dnia po śmierci Króla, były izby wznawiają swoje funkcje do czasu zebrania się tych, które je zastępują.

Od śmierci Króla aż do złożenia przysięgi przez następcę tronu lub regenta konstytucyjna władza Króla jest wykonywana w imieniu Ludu belgijskiego przez ministrów zebranych w Radzie Ministrów i na ich odpowiedzialność.

⁶ Lista cywilna oznacza sumę pieniędzy oddaną do osobistej dyspozycji monarchy na potrzeby jego dworu. Jest ona elementem budżetu państwa w monarchiach. W republikach odpowiednikiem listy cywilnej jest budżet Prezydenta Republiki.

Art. 91

Król osiąga pełnoletniość w wieku osiemnastu lat.

Król obejmuje tron po uroczystym złożeniu przed połączonymi izbami następującej przysięgi:

„Przysięgam przestrzegać Konstytucji i praw Ludu belgijskiego, utrzymywać niepodległość narodową i integralność terytorium”.

Art. 92

Jeżeli w chwili śmierci Króla Jego następca jest niepełnoletni, połączone izby, tworząc jedno Zgromadzenie, zbierają się, aby ustanowić regencję i kuratelę.

Art. 93

Jeśli Król nie jest w stanie wykonywać władzy, ministrowie, po stwierdzeniu tej niemożności, niezwłocznie zwołują izby. Połączone izby ustanawiają kuratelę oraz regencję.

Art. 94

Regencja może być powierzona tylko jednej osobie.

Regent obejmuje urząd po złożeniu przysięgi przewidzianej w art. 91.

Art. 95

W przypadku opróżnienia tronu, izby parlamentu, obradując wspólnie, zapewniają tymczasową regencję aż do dnia zebrania się w pełni odnowionych izb, co winno nastąpić nie później niż w terminie dwóch miesięcy. Nowo wybrane izby, obradując wspólnie, ostatecznie stwierdzają opróżnienie tronu.

Sekcja II

O Rządzie Federalnym

Art. 96

Król powołuje i odwołuje swoich ministrów.

Rząd Federalny składa rezygnację na ręce Króla, jeśli Izba Reprezentantów bezwzględną większością głosów swych członków

przyjmie wniosek o wyrażenie wotum nieufności, przedkładając Królowi propozycję powołania następcy premiera, lub przedłoży Królowi propozycję powołania następcy premiera w ciągu 3 dni od odrzucenia wniosku o wotum zaufania. Król powołuje na stanowisko premiera proponowanego następcę, który obejmuje urząd z chwilą zaprzysiężenia nowego Rządu Federalnego.

Art. 97

Ministrami mogą być wyłącznie Belgowie.

Art. 98

Żaden członek rodziny królewskiej nie może być ministrem.

Art. 99

Rada Ministrów składa się z nie więcej niż piętnastu członków.

W Radzie Ministrów zasiada tyle samo ministrów francuskojęzycznych, co ministrów posługujących się językiem niderlandzkim, z ewentualnym wyłączeniem premiera.

Art. 100

Ministrowie mają prawo uczestniczyć w posiedzeniach obu izb i winni zostać wysłuchani, gdy o to wnoszą.

Izba Reprezentantów może zażądać obecności ministrów. Senat może zażądać ich obecności w sprawach, o których mowa w art. 77 lub 78. W innych sprawach może wnosić o ich obecność.

Przepis przejściowy

Zdanie drugie ust. 2 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu, bez uszczerbku dla ust. 1 oraz pierwszego i ostatniego zdania ust. 2, zastosowanie ma następujący przepis:

„Senat może żądać ich obecności przy rozpatrywaniu projektów lub propozycji ustaw, o których mowa w art. 77 lub projektu ustawy, o której mowa w art. 78 lub w celu wykonania swego prawa do przeprowadzenia dochodzenia, o którym mowa w art. 56”.

Art. 101

Ministrowie ponoszą odpowiedzialność przed Izbą Reprezentantów.

Wobec ministra nie może być wszczęte postępowanie, nie może być on również pociągnięty do odpowiedzialności w związku z opiniami wyrażonymi przez niego w ramach wykonywania swoich funkcji.

Art. 102

Minister nie może zostać zwolniony od odpowiedzialności na mocy ustnego albo wydanego na piśmie rozkazu Króla.

Art. 103

Ministrowie za przestępstwa popełnione w ramach wykonywania swoich funkcji są sądzeni wyłącznie przez sąd apelacyjny. To samo dotyczy przestępstw popełnionych przez ministrów poza wykonywaniem swoich funkcji, za które są sądzeni w czasie ich wykonywania. Odpowiednio art. 59 i 120 nie mają zastosowania.

Postępowanie w tych sprawach zarówno na etapie dochodzenia, jak i postępowania sądowego określa ustawa.

Ustawa określa właściwy sąd apelacyjny, który orzeka jako zgromadzenie ogólne oraz określa jego skład. Od orzeczeń sądu apelacyjnego przysługuje odwołanie do połączonych izb Sądu Kasacyjnego, który nie rozpoznaje sprawy co do jej istoty.

Postępowanie karne przeciwko ministrowi może być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez prokuraturę przy właściwym sądzie apelacyjnym.

Każdy wniosek o rozstrzygnięcie postępowania, każde wezwanie do stawienia się przed sądem apelacyjnym oraz każde aresztowanie, z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa, wymagają uzyskania zgody Izby Reprezentantów.

Ustawa określa procedurę postępowania, gdy zastosowanie mają łącznie art. 103 i art. 125.

Minister skazany zgodnie z ust. 1 może zostać ułaskawiony wyłącznie na wniosek Izby Reprezentantów.

Ustawa określa w jakich przypadkach i na jakich zasadach strony poszkodowane mogą wystąpić z powództwem cywilnym.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do wstępnych czynności wyjaśniających ani do postępowań wszczętych przed wejściem w życie ustawy wprowadzającej go w życie.

W takim przypadku zastosowanie ma następująca zasada: Izba Reprezentantów ma prawo sformułować wobec ministrów akt oskarżenia i postawić ich przed Sądem Kasacyjnym. Jedynie Sąd Kasacyjny ma prawo ich sądenia, w połączonych izbach, w sprawach i z zastosowaniem kar określonych w ustawach karnych. W tym zakresie nadal obowiązuje ustawa z dnia 17 grudnia 1996 r. o tymczasowym i częściowym wykonaniu art. 103 Konstytucji.

Art. 104

Król powołuje i odwołuje federalnych sekretarzy stanu.

Są oni członkami Rządu Federalnego. Nie wchodzi w skład Rady Ministrów. Są zastępcami ministrów.

Król określa ich uprawnienia oraz zakres w jakim mogą udzielać kontrasygnaty.

Przepisy Konstytucji dotyczące ministrów, z wyjątkiem art. 90 ust. 2, art. 93 i art. 99, mają zastosowanie odpowiednio do federalnych sekretarzy stanu.

Sekcja III *O kompetencjach*

Art. 105

Królowi przysługują tylko te kompetencje, które wyraźnie określa Konstytucja i ustawy szczególne uchwalone na jej podstawie.

Art. 106

Dla ważności aktów królewskich wymagana jest kontrasygnata ministra, który tym samym przyjmuje na siebie odpowiedzialność za ten akt.

Art. 107

Król nadaje stopnie w armii.

Powołuje na stanowiska w administracji centralnej i w służbie zagranicznej z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Na inne stanowiska powołuje tylko w przypadkach wyraźnie określonych w ustawie.

Art. 108

Król wydaje rozporządzenia i zarządzenia niezbędne do wykonania ustaw, nie może jednak zawiesić obowiązywania tych ustaw, ani zwolnić z obowiązku ich wykonania.

Art. 109

Król zatwierdza i ogłasza ustawy.

Art. 110

Król ma prawo darować lub zmniejszyć karę orzeczoną przez sąd, z wyjątkiem wyroków dotyczących ministrów oraz członków rządów wspólnot i regionów.

Art. 111 (*zmiana brzmienia*)

Król może zastosować prawo łaski wobec ministra lub członka rządu wspólnoty lub regionu, który został skazany przez Sąd Kasacyjny, jedynie na wniosek Izby Reprezentantów lub właściwego parlamentu.

Art. 112

Zgodnie z ustawą Król ma prawo bić monetę.

Art. 113

Król ma prawo nadawać tytuły szlacheckie, bez możliwości łączenia ich z jakimikolwiek przywilejami.

Art. 114

Król nadaje odznaczenia wojskowe, przestrzegając w tym względzie postanowień ustawy.

ROZDZIAŁ IV O WSPÓLNOTACH I REGIONACH

Sekcja I O organach

Podsekcja I O parlamentach wspólnot i regionów

Art. 115 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Istnieje Parlament Wspólnoty Francuskiej i Parlament Wspólnoty Flamandzkiej, zwany Parlamentem Flamandzkim, których skład i funkcjonowanie określa ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Istnieje Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej, którego skład i funkcjonowanie określa ustawa.

§ 2. Bez uszczerbku dla art. 137, organy regionalne, o których mowa w art. 39, obejmują parlament dla każdego regionu.

Art. 116 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Parlamenty wspólnot i regionów składają się z przedstawicieli pochodzących z wyborów.

§ 2. W skład każdego parlamentu wspólnoty wchodzi członkowie wybierani bezpośrednio na członków właściwego parlamentu wspólnoty albo parlamentu regionu.

Z wyjątkiem przypadków, do których zastosowanie ma art. 137, w skład każdego parlamentu regionu wchodzi członkowie wybierani w wyborach bezpośrednich do właściwego parlamentu regionu lub wspólnoty.

Art. 117 (*zmiana brzmienia*)

Członkowie parlamentów wspólnot i regionów są wybierani na pięć lat. Składy parlamentów wspólnot i regionów są w całości odnawiane co pięć lat.

Wybory do parlamentów wspólnot i regionów odbywają się tego samego dnia i zbiegają się z wyborami do Parlamentu Europejskiego.

Zgodnie z ustawą, o której mowa w art. 118 § 2 ust. 4, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, przyjęte zgodnie z art. 118 § 2 ust. 4 mogą stanowić wyjątek od ust. 1 i 2.

Art. 118 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Ustawa określa wybory, o których mowa w art. 116 § 2, a także skład i funkcjonowanie parlamentów wspólnot i regionów. Z wyjątkiem Parlamentu Wspólnoty Niemieckojęzycznej, ustawa ta uchwalana jest większością przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

§ 2. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa sprawy związane z wyborem, składem i funkcjonowaniem Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli, Parlamentu Wspólnoty Francuskiej, Parlamentu Regionu Walońskiego i Parlamentu Wspólnoty Flamandzkiej, które są regulowane przez każdy z tych parlamentów w zakresie, jaki go dotyczy, w drodze dekretu lub przepisów, o których mowa w art. 134, w zależności od przypadku. Dekret i przepisy, o których mowa w art. 134, są przyjmowane większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków parlamentu.

Ustawa, o której mowa w ust. 1, określa dodatkowe wymogi co do wymaganej większości głosów w odniesieniu do Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli.

Ustawa określa sprawy dotyczące wyborów, składu i funkcjonowania Parlamentu Wspólnoty Niemieckojęzycznej, które są regulowane przez ten parlament w drodze dekretu. Dekret ten jest przyjmowany większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków parlamentu.

Ustawa, o której mowa odpowiednio w ust. 1 lub 3, może powierzyć parlamentom wspólnot i regionów kompetencje do uregulowania czasu trwania ich kadencji parlamentarnej, a także daty wyborów do ich parlamentów, każdemu w zakresie, jaki go dotyczy, odpowiednio dekretem albo przepisami, o których mowa

w art. 134. Dekret i przepisy, o których mowa w art. 134, są przyjmowane większością głosów przewidzianą w ust. 1–3.

Przepis przejściowy

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określi, po wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. datę wejścia, w życie paragrafu 2 ust. 4, która odpowiada dacie wejścia w życie art. 46 ust. 6 i art. 65 ust. 3.

Art. 118 bis (*zmiana brzmienia*)

W granicach państwa członkowie parlamentów wspólnot i regionów, o których mowa w art. 2 i 3, mają prawo do bezpłatnego przemieszczania się wszystkimi środkami komunikacji obsługiwanymi lub koncesjonowanymi przez władze publiczne.

Art. 119 (*zmiana brzmienia*)

Mandatu członka parlamentu wspólnoty lub regionu nie można łączyć z mandatem członka Izby Reprezentantów. Nie można go łączyć również z mandatem senatora, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 6° i 7°.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu zastosowanie mają następujące przepisy:

„Mandatu członka parlamentu wspólnoty lub regionu nie można łączyć z mandatem członka Izby Reprezentantów. Nie można go łączyć również z mandatem senatora, o którym mowa w art. 67 § 1 pkt 1°, 2°, 6° i 7°”.

Art. 120 (*zmiana brzmienia*)

Każdemu członkowi parlamentu wspólnoty lub regionu przysługuje immunitet przewidziany w art. 58 i 59.

Podsekcja II
O rządach wspólnot i regionów

Art. 121

§ 1. Istnieje Rząd Wspólnoty Francuskiej i Rząd Wspólnoty Flamandzkiej, których skład i funkcjonowanie określa ustawa uchwalona większością przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Istnieje Rząd Wspólnoty Niemieckojęzycznej, którego skład i funkcjonowanie określa ustawa.

§ 2. Bez uszczerbku dla art. 137, organy regionów, o których mowa w art. 39, obejmują rząd dla każdego regionu.

Art. 122 (*zmiana brzmienia*)

Członkowie każdego rządu wspólnoty lub regionu są wybierani przez ich parlamenty.

Art. 123 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Ustawa określa skład i funkcjonowanie rządów wspólnoty i regionu. Z wyjątkiem Rządu Wspólnoty Niemieckojęzycznej, ustawa ta uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

§ 2. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa skład i funkcjonowanie Rządu Regionu Stołecznego Brukseli, Rządu Wspólnoty Francuskiej, Rządu Regionu Walońskiego oraz Rządu Wspólnoty Flamandzkiej, które są regulowane przez ich parlamenty, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, dekretem lub przepisami, o których mowa w art. 134, w zależności od przypadku. Dekret i przepisy, o których mowa w art. 134, są przyjmowane większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków parlamentu.

Ustawa, o której mowa w ust. 1, określa dodatkowe wymogi co do wymaganej większości głosów w odniesieniu do Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli.

Ustawa określa skład i funkcjonowanie Rządu Wspólnoty Niemieckojęzycznej, które są regulowane przez jej parlament w drodze

dekretu. Dekret ten jest uchwalany większością dwóch trzecich oddanych głosów, w obecności większości członków parlamentu.

Art. 124

Wobec żadnego członka rządu wspólnoty lub regionu nie może być wszczęte postępowanie, ani nie może być on pociągnięty do odpowiedzialności w związku z opiniami wyrażonymi przez niego lub głosami oddanymi w ramach wykonywania swoich funkcji.

Art. 125 (*zmiana brzmienia*)

Członkowie rządów wspólnot lub regionów za przestępstwa popełnione w ramach wykonywania swoich funkcji są sądzeni wyłącznie przez sąd apelacyjny. To samo dotyczy przestępstw popełnionych przez członków rządów wspólnot lub regionów poza wykonywaniem swoich funkcji, za które są sądzeni w czasie ich wykonywania. Odpowiednio art. 120 i 59 nie mają zastosowania.

Postępowanie w tych sprawach zarówno na etapie dochodzenia, jak i postępowania sądowego, określa ustawa.

Ustawa określa właściwy sąd apelacyjny, który orzeka jako zgromadzenie ogólne oraz określa jego skład. Od orzeczeń sądu apelacyjnego przysługuje odwołanie do połączonych izb Sądu Kasacyjnego, który nie rozpoznaje sprawy co do jej istoty.

Postępowanie karne przeciwko członkowi rządu wspólnoty lub regionu może być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez prokuraturę przy właściwym sądzie apelacyjnym.

Każdy wniosek o rozstrzygnięcie postępowania, każde wezwanie do stawienia się przed sądem apelacyjnym oraz każde aresztowanie, z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa, wymagają uzyskania zgody parlamentu wspólnoty lub regionu, w zależności od tego kogo dotyczy.

Ustawa określa procedurę postępowania, gdy zastosowanie mają zarówno art. 103, jak i art. 125 oraz gdy art. 125 ma zastosowanie w obydwu przypadkach.

Członek rządu wspólnoty lub regionu może zostać ułaskawiony jedynie na wniosek parlamentu wspólnoty lub regionu.

Ustawa określa w jakich przypadkach i na jakich zasadach strony poszkodowane mogą wystąpić z powództwem cywilnym.

Ustawy, o których mowa w niniejszym artykule, winny zostać uchwalone większością przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do wstępnych czynności wyjaśniających ani do postępowań wszczętych przed wejściem w życie ustawy wprowadzającej go w życie.

W takim przypadku zastosowanie ma następująca zasada: parlamenty wspólnot i regionów mają prawo sformułować wobec członków swojego rządu akt oskarżenia i postawić ich przed Sądem Kasacyjnym. Jedynie Sąd Kasacyjny ma prawo ich sądzić, w połączonych izbach, w sprawach i z zastosowaniem kar określonych w ustawach karnych. W tym zakresie nadal obowiązuje ustawa szczególna z 28 lutego 1997 r. o tymczasowym i częściowym wykonaniu artykułu 125 Konstytucji.

Art. 126

Przepisy konstytucyjne dotyczące członków rządów wspólnot i regionów, jak również przepisy wykonawcze, o których mowa w art. 125 ust. ostatni, mają zastosowanie do regionalnych sekretarzy stanu.

Sekcja II

O kompetencjach

Podsekcja I

O kompetencjach wspólnot

Art. 127 (zmiana brzmienia)

§ 1. Parlamenty Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, określają w drodze dekretu:

1° sprawy z zakresu kultury;

2° kwestie nauczania, z wyjątkiem:

- a) terminu rozpoczęcia i zakończenia obowiązku szkolnego;
- b) minimalnych warunków uzyskiwania dyplomów;
- c) systemu emerytalnego;

3° współpracę między wspólnotami, jak też współpracę międzynarodową, w tym zawieranie umów międzynarodowych w sprawach, o których mowa w pkt 1° i 2°.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa sprawy z zakresu kultury, o których mowa w pkt 1°, formy współpracy, o których mowa w pkt 3°, jak też tryb zawierania umów międzynarodowych, o których mowa w pkt 3°.

§ 2. Dekrety te mają moc ustawy odpowiednio w regionie języka francuskiego i regionie języka niderlandzkiego, jak też w odniesieniu do organów ustanowionych w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli, które z uwagi na swoją działalność winny być uznane za należące wyłącznie do jednej lub drugiej wspólnoty.

Art. 128 (zmiana brzmienia)

§ 1. Parlamenty Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej określają w drodze dekretu, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, sprawy dostosowane do osób⁷, a w tej materii także sprawy współpracy między wspólnotami oraz współpracę międzynarodową, włączając w to zawieranie umów międzynarodowych.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa sprawy dostosowane do osób, jak również formy współpracy i tryb zawierania umów międzynarodowych.

§ 2. Dekrety te mają moc ustawy odpowiednio w regionie języka francuskiego i regionie języka niderlandzkiego, jak również, o ile ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni nie stanowi inaczej, w odniesieniu do organów ustanowionych w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli, które

⁷ Pojęcie „spraw dostosowanych do osób” (*matières personnalisables*) powstało we Flandrii, aby określić sprawy, które chciano przekazać wspólnotom, ponieważ uważano, że dotyczą one życia ludzi i muszą być rozstrzygane przez każdą wspólnotę w jej języku.

z uwagi na swoją organizację winny być uznane za należące wyłącznie do jednej lub drugiej wspólnoty.

Art. 129 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Parlamenti Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, określają w drodze dekretu, z wyłączeniem ustawodawcy federalnego, używanie języków:

1° w sprawach administracyjnych;

2° w nauczaniu w placówkach utworzonych, subwencjonowanych lub uznawanych przez władze publiczne;

3° w stosunkach między pracodawcami a ich pracownikami, jak też w czynnościach i dokumentacji przedsiębiorstw wymaganych przez ustawy i rozporządzenia.

§ 2. Dekrety te mają moc ustawy odpowiednio w regionie języka francuskiego i w regionie języka niderlandzkiego, z wyjątkiem:

– gmin lub grup gmin sąsiadujących z innym regionem językowym, o ile ustawa zezwala na używanie innego języka niż właściwy dla regionu, w którym są położone. W przypadku tych gmin zmiana przepisów prawnych dotyczących używania języków w sprawach, o których mowa w § 1 może być dokonana wyłącznie na mocy ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

– usług, których zakres wykracza poza region językowy, w którym są prowadzone;

– organów federalnych i międzynarodowych określonych w ustawie, których działalność obejmuje więcej niż jedną wspólnotę.

Art. 130 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej w drodze dekretu określa:

1° sprawy z zakresu kultury;

2° sprawy dostosowane do osób;

3° kwestie nauczania w granicach określonych w art. 127 § 1 ust. 1 pkt 2°;

4° współpracę między wspólnotami, jak też współpracę międzynarodową, w tym zawieranie umów międzynarodowych w sprawach, o których mowa w pkt 1°, 2° i 3°.

5° używanie języków w nauczaniu w placówkach utworzonych, subsydiowanych lub uznawanych przez władze publiczne.

Ustawa określa sprawy z zakresu kultury i sprawy dostosowane do osób, o których mowa w pkt 1° i 2°, jak też formy współpracy, o których mowa w pkt 4° oraz tryb zawierania umów międzynarodowych.

§ 2. Dekrety te mają moc ustawy w regionie języka niemieckiego.

Art. 131

Ustawa określa środki konieczne do zapobiegania dyskryminacji ze względów światopoglądowych i filozoficznych.

Art. 132 (*zmiana brzmienia*)

Prawo inicjatywy przysługuje rządowi wspólnoty i członkom parlamentu wspólnoty.

Art. 133

Wiążąca wykładnia dekretów może zostać dokonana jedynie w drodze dekretu.

Podsekcja II ***O kompetencjach regionów***

Art. 134

Ustawy uchwalone w celu wykonania art. 39 określają moc prawną przepisów wydawanych przez organy przez nie powołane i w sprawach przez nie określonych.

Mogą one przyznać tym organom uprawnienia do wydawania dekretów z mocą ustawy w zakresie i w trybie przez nie określonym.

Podsekcja III
Przepisy szczególne

Art. 135

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa organy, które w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli wykonują kompetencje nieprzekazane wspólnotom w sprawach, o których mowa w art. 128 § 1.

Art. 135 bis

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, może przyznać dwujęzycznemu Regionowi Stołecznemu Brukseli w Regionie Stołecznym Brukseli kompetencje, które nie zostały przekazane wspólnotom w sprawach, o których mowa w art. 127 § 1 ust. 1 pkt 1° oraz, w odniesieniu do tych spraw, w pkt 3°.

Art. 136 (zmiana brzmienia)

W Parlamencie Regionu Stołecznego Brukseli istnieją grupy językowe oraz kolegia właściwe w sprawach wspólnotowych. Ich skład, funkcjonowanie, kompetencje, bez uszczerbku dla art. 175 oraz ich finansowanie określa ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Kolegia tworzą razem połączone kolegium, które działa jako organ ds. dialogu i koordynacji między obiema wspólnotami.

Art. 137 (zmiana brzmienia)

W celu wykonania art. 39, Parlament Wspólnoty Francuskiej i Parlament Wspólnoty Flamandzkiej, a także ich rządy mogą wykonywać kompetencje odpowiednio Regionu Walońskiego i Regionu Flamandzkiego na warunkach i w trybie określonych w ustawie. Ustawa ta uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Art. 138 (zmiana brzmienia)

Parlament Wspólnoty Francuskiej z jednej strony oraz Parlament Regionu Walońskiego wraz z francuską grupą językową

Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli z drugiej strony, za obopólną zgodą i każdy z nich w drodze dekretu, mogą postanowić, że Parlament i Rząd Regionu Walońskiego we francuskim regionie językowym, jak też francuska grupa językowa Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli i jej kolegium w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli wykonują, w całości lub w części, kompetencje Wspólnoty Francuskiej.

Dekrety te są przyjmowane większością dwóch trzecich głosów członków Parlamentu Wspólnoty Francuskiej oraz bezwzględną większością głosów przez Parlament Regionu Walońskiego i francuską grupę językową Parlamentu Regionu Stołecznego Brukseli, w obecności większości członków parlamentu lub danej grupy językowej. Dekrety te mogą regulować finansowanie określonych w nich kompetencji, przeniesienie personelu, przekazanie majątku, praw i zobowiązań, które ich dotyczą.

Kompetencje te są wykonywane, w zależności od przypadku, w drodze dekretów, zarządzeń lub rozporządzeń.

Art. 139 (*zmiana brzmienia*)

Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej i Parlament Regionu Walońskiego na wniosek swoich rządów, i każdy z nich w drodze dekretu, za obopólną zgodą mogą postanowić, że Parlament i Rząd Wspólnoty Niemieckojęzycznej wykonują w regionie niemieckojęzycznym, w całości lub w części, kompetencje Regionu Walońskiego.

Kompetencje te są wykonywane, w zależności od przypadku, w drodze dekretów, zarządzeń lub rozporządzeń.

Art. 140 (*zmiana brzmienia*)

Parlament i Rząd Wspólnoty Niemieckojęzycznej wykonują w drodze zarządzeń i rozporządzeń wszelkie inne kompetencje przyznane przez ustawy.

Do zarządzeń i rozporządzeń, o których mowa wyżej, zastosowanie ma art. 159.

ROZDZIAŁ V
O SĄDZIE KONSTYTUCYJNYM,
ZAPOBIEGANIU SPOROM
I ICH ROZSTRZYGANIU

Sekcja I

O zapobieganiu sporom kompetencyjnym

Art. 141

Ustawa określa procedurę mającą na celu zapobieganie powstawaniu sprzeczności między ustawą, dekretem i przepisami, o których mowa w art. 134, jak również między dekrétami a przepisami, o których mowa art. 134.

Sekcja II

O Sądzie Konstytucyjnym

Art. 142

Dla całej Belgii istnieje jeden Sąd Konstytucyjny, którego skład, kompetencje i funkcjonowanie określa ustawa.

Sąd ten orzeka w sprawach:

- 1° sporów, o których mowa w art. 141;
- 2° naruszenia przez ustawę, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, artykułów 10, 11 i 24;
- 3° naruszenia przez ustawę, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, artykułów Konstytucji określonych ustawą.

Wniosek do Sądu może zostać wniesiony przez organ określony w ustawie, przez każdą osobę wykazującą w tym interes lub, w trybie prejudycjalnym, przez każdy sąd.

Sąd orzeka w drodze postanowienia o każdej konsultacji społecznej, o której mowa w art. 39 bis, przed jej przeprowadzeniem, na warunkach i w trybie określonych w ustawie.

Ustawa może w przypadkach oraz na warunkach i w trybie, które określa, przyznać Sądowi właściwość do orzekania w sprawie odwołań wniesionych od uchwał zgromadzeń ustawodawczych lub ich organów, dotyczących kontroli wydatków związanych z wyborami do Izby Reprezentantów.

Ustawy, o których mowa w ust. 1, w ust. 2 pkt 3° oraz w ust. 3–5, uchwalane są większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Sekcja III

O zapobieganiu konfliktom interesów oraz ich rozwiązywaniu

Art. 143

§ 1. Państwo federalne, wspólnoty, regiony oraz wspólna Komisja Wspólnotowa, w celu uniknięcia konfliktu interesów, wykonują swoje kompetencje z poszanowaniem federalnej lojalności.

§ 2. Senat, wydając opinie wraz z uzasadnieniem, rozstrzyga konflikty interesów między zgromadzeniami uchwalającymi ustawy, dekry lub przepisy, o których mowa w art. 134, na warunkach i w trybie określonych w ustawie uchwalonej większością głosów, przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

§ 3. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa procedurę mającą na celu zapobieganie powstawaniu i rozwiązywanie konfliktów interesów między Rządem Federalnym, rządami wspólnotowymi i regionalnymi a połączonym kolegium wspólnej Komisji Wspólnotowej.

§ 4. Procedury, o których mowa w § 2 i 3, nie mają zastosowania do ustaw, dekretów, zarządzeń, rozporządzeń, aktów i decyzji organów federalnych dotyczących podstawy opodatkowania, stawek podatkowych, zwolnień [podatkowych] lub wszelkich innych elementów związanych z obliczaniem podatku dochodowego od osób fizycznych.

Przepis przejściowy

W odniesieniu do zapobiegania powstawaniu konfliktów interesów oraz ich rozwiązywania, nadal zastosowanie ma ustawa zwykła⁸ z dnia 9 sierpnia 1980 r. o reformach instytucjonalnych; jednakże może być ona uchylona, uzupełniona, zmieniona lub zastąpiona jedynie przez ustawy, o których mowa w § 2 i 3.

ROZDZIAŁ VI **O WŁADZY SĄDOWNICZEJ**

Art. 144

Spory, których przedmiotem są prawa obywatelskie należą do wyłącznej właściwości trybunałów.

Jednakże ustawa, w trybie, który określa, może powierzyć Radzie Stanu lub federalnym sądom administracyjnym orzekanie w sprawie cywilnoprawnych skutków ich decyzji.

Art. 145

Spory, których przedmiotem są prawa polityczne, należą do wyłącznej właściwości trybunałów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 146

Żaden trybunał ani inny organ sądownictwa powszechnego nie może być ustanowiony inaczej niż na mocy ustawy. Zakazuje się tworzenia jakichkolwiek nadzwyczajnych komisji i trybunałów, niezależnie od ich nazwy.

Art. 147

Istnieje jeden Sąd Kasacyjny dla całej Belgii.

Sąd ten nie rozpoznaje spraw co do ich istoty.

⁸ W oryg. „la loi ordinaire”.

Art. 148

Rozprawy przed trybunałami są jawne, chyba że jawność ta stanowi zagrożenie dla porządku publicznego lub obyczajów; w tym przypadku trybunał orzeka o tym wyrokiem.

W sprawach o przestępstwa polityczne i prasowe, o wyłączeniu jawności sąd może postanowić jedynie jednomyślnie.

Art. 149

Każdy wyrok winien zawierać uzasadnienie. Jest on ogłaszany publicznie w trybie określonym w ustawie. W sprawach karnych sentencja wyroku ogłaszana jest na posiedzeniu jawnym.

Art. 150

Ławnicy ustanawiani są we wszystkich sprawach karnych oraz [w sprawach] o przestępstwa polityczne i prasowe, z wyjątkiem przestępstw prasowych inspirowanych rasizmem lub ksenofobią.

Art. 151 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Sędziowie są niezawisli w wykonywaniu swoich kompetencji jurysdykcyjnych. Prokuratura jest niezależna w zakresie prowadzenia śledztwa i ścigania w sprawach indywidualnych, bez uszczerbku dla uprawnień właściwego ministra do zarządzania ścigania i wydawania wiążących wytycznych w sprawach polityki karnej, w tym w zakresie polityki śledczej i ścigania.

Za pośrednictwem ministra, o którym mowa w ust. 1, rządy wspólnot i regionów mają również, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, prawo do zarządzania ścigania w sprawach należących do zakresu ich kompetencji. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa tryb wykonywania tego prawa.

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa udział wspólnot i regionów w sprawach należących do zakresu ich kompetencji, w opracowaniu wytycznych o których mowa w ust. 1 oraz w planowaniu polityki bezpieczeństwa, jak również udział, w tych samych sprawach, ich przedstawicieli w posiedzeniach Kolegium Prokuratorów Generalnych.

§ 2. Dla całej Belgii istnieje Najwyższa Rada Sprawiedliwości. Wykonuje ona swoje kompetencje z poszanowaniem niezawisłości, o której mowa w § 1.

Najwyższa Rada Sprawiedliwości składa się z kolegium francuskojęzycznego i kolegium niderlandzkojęzycznego. Każde kolegium składa się z równej liczby członków i obejmuje – z jednej strony sędziów i funkcjonariuszy prokuratury wybieranych bezpośrednio ze swego grona na warunkach i w trybie określonych w ustawie oraz – z drugiej strony z pozostałych członków powołanych przez Senat większością dwóch trzecich oddanych głosów, na warunkach określonych w ustawie.

W każdym kolegium działa komisja ds. powołań i desygnacji, a także komisja opiniodawcza i śledcza, których skład jest ustalany na zasadzie parytetu, o którym mowa w poprzednim ustępie.

Ustawa określa skład Najwyższej Rady Sprawiedliwości, jej kolegiów oraz ich komisji, a także warunki i tryb wykonywania przez nie kompetencji.

§ 3. Najwyższa Rada Sprawiedliwości wykonuje swoje kompetencje w następujących sprawach:

1° wskazywania kandydatów powoływanych na stanowisko sędziego, o którym mowa w § 4 ust. 1, lub na stanowisko funkcjonariusza prokuratury;

2° przedstawiania kandydatów desygnowanych na stanowiska, o których mowa w § 5 ust. 1, oraz na stanowisko szefa prokuratury;

3° warunków powołania na sędziego lub funkcjonariusza prokuratury;

4° szkolenia sędziów i funkcjonariuszy prokuratury;

5° sporządzania ogólnych profili stanowisk, o których mowa w pkt 2°;

6° wydawania opinii i przedstawiania propozycji dotyczących ogólnych zasad funkcjonowania i organizacji sądownictwa;

7° ogólnego nadzoru nad stosowaniem środków kontroli wewnętrznej oraz promowania ich stosowania;

8° z wyłączeniem wszystkich kompetencji do stosowania sankcji dyscyplinarnych i karnych:

- przyjmowania i nadawania biegu skargom związanym z funkcjonowaniem sądownictwa;
- wszczynania dochodzenia w sprawie funkcjonowania sądownictwa.

Na warunkach i w trybie określonych w ustawie, kompetencje, o których mowa w pkt 1°–4°, przyznaje się właściwej komisji ds. powołań i desygnacji, a uprawnienia, o których mowa w pkt 5°–8° – właściwej komisji doradczej i śledczej. Ustawa określa przypadki, w jakich komisje ds. powołań i desygnacji oraz komisje doradcze i śledcze wykonują swoje uprawnienia wspólnie oraz tryb ich wykonywania.

Ustawa, która ma zostać uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, określi inne kompetencje tej Rady.

§ 4. Sędziowie pokoju, sędziowie trybunałów, radcy sądów i Sądu Kasacyjnego są mianowani przez Króla na warunkach i w trybie określonych w ustawie.

Mianowania dokonuje się po przedstawieniu kandydatury wraz z uzasadnieniem przez właściwą komisję ds. powołań i desygnacji większością dwóch trzecich głosów w trybie określonym w ustawie oraz po dokonaniu oceny kompetencji i predyspozycji. Odrzucenie kandydatury może nastąpić jedynie w trybie określonym w ustawie i wraz z uzasadnieniem.

W przypadku powołania radców sądów i Sądu Kasacyjnego, właściwe zgromadzenia ogólne tych sądów wydają opinię wraz z uzasadnieniem w trybie określonym przez ustawę, przed przedstawieniem kandydatury, o której mowa w poprzednim ustępie.

§ 5. Pierwszy prezes Sądu Kasacyjnego, pierwsi prezesi sądów i prezesi trybunałów są desygnowani na te stanowiska przez Króla, na warunkach i w trybie określonych w ustawie.

Desygnowania dokonuje się po przedstawieniu kandydatury wraz z uzasadnieniem przez właściwą komisję ds. powołań i desygnacji większością dwóch trzecich głosów w trybie określonym w ustawie oraz po dokonaniu oceny kompetencji i predyspozycji. Odrzucenie kandydatury może nastąpić jedynie w trybie określonym w ustawie i wraz z uzasadnieniem.

Prezes i przewodniczący sekcji Sądu Kasacyjnego, prezesi izb sądów oraz wiceprezesi trybunałów są desygnowani na te stanowiska przez sądy i trybunały spośród ich członków, na warunkach i w trybie określonych w ustawie.

Z zastrzeżeniem przepisów art. 152, ustawa określa okres sprawowania urzędu na tych stanowiskach.

§ 6. Zgodnie z trybem określonym w ustawie, sędziowie, osoby sprawujące urząd na stanowiskach, o których mowa w § 5 ust. 4, oraz funkcjonariusze prokuratury podlegają ocenie.

Przepis przejściowy

Przepisy § 3–6 wchodzi w życie po ustanowieniu Najwyższej Rady Sprawiedliwości, o której mowa w § 2.

Z tym dniem pierwszy prezes, prezes i przewodniczący sekcji Sądu Kasacyjnego, pierwsi prezesi i prezesi izb sądów oraz prezesi i wiceprezesi trybunałów są uważani za mianowanych na te stanowiska na czas i na warunkach określonych w ustawie oraz jednocześnie powołanych odpowiednio do Sądu Kasacyjnego, sądu apelacyjnego lub sądu pracy i właściwego trybunału.

Do tego czasu, pozostają w mocy następujące przepisy:

Sędziowie pokoju i sędziowie trybunałów są mianowani bezpośrednio przez Króla.

Radców sądów apelacyjnych oraz prezesów i wiceprezesów trybunałów I instancji w ramach ich właściwości powołuje Król z dwóch podwójnych list, z których jedna jest przedstawiana przez te sądy, a druga przez rady prowincji i Parlament Regionu Stołecznego Brukseli, w zależności od przypadku.

Radców Sądu Kasacyjnego powołuje Król z dwóch podwójnych list, z których jedna jest przedstawiana przez Sąd Kasacyjny, a druga – na przemian przez Izbę Reprezentantów i Senat.

W tych dwóch przypadkach kandydaci znajdujący się na jednej liście mogą być również umieszczeni na drugiej liście.

Wszystkie listy kandydatów są podawane do publicznej wiadomości, nie później niż piętnaście dni przed terminem powołania.

Sądy wybierają spośród swoich członków prezesów i wiceprezesów.

Art. 152

Sędziowie są mianowani dożywotnio. Przechodzą w stan spoczynku w wieku określonym ustawą i pobierają świadczenia emerytalne przewidziane w ustawie.

Sędzia może być pozbawiony stanowiska lub zawieszony w czynnościach tylko na mocy wyroku sądowego.

Przeniesienie sędziego może nastąpić wyłącznie na podstawie nowego powołania i tylko za jego zgodą.

Art. 153

Król powołuje i odwołuje funkcjonariuszy prokuratury przy sądach i trybunałach.

Art. 154

Uposażenia członków wymiaru sprawiedliwości określa ustawa.

Art. 155

Sędzia nie może przyjąć od jakiegokolwiek rządu żadnej funkcji za wynagrodzeniem, chyba że pełni ją bez wynagrodzenia i z wyłączeniem przypadków niepołączalności określonych w ustawie.

Art. 156

W Belgii istnieje pięć sądów apelacyjnych:

1° w Brukseli, którego jurysdykcja obejmuje prowincje: Brabancja Walońska, Brabancja Flamandzka i dwujęzyczny Region Stołeczny Brukseli;

2° w Gandawie, którego jurysdykcja obejmuje prowincje: Flandria Zachodnia i Flandria Wschodnia;

3° w Antwerpii, którego jurysdykcja obejmuje prowincje: Antwerpia i Limburgia;

4° w Liège, którego jurysdykcja obejmuje prowincje: Liège, Namur i Luksemburg;

5° w Mons, którego jurysdykcja obejmuje prowincję Hainaut.

Art. 157

W okresie stanu wojny, o którym mowa w art. 167 § 1 ust. 2, działa sądownictwo wojskowe. Organizację sądownictwa wojskowego, jego właściwość, prawa i obowiązki jego członków oraz okres na jaki są powoływani określa ustawa.

W miejscach określonych przez ustawę działają trybunały gospodarcze. Organizację, właściwość, tryb powoływania członków oraz okres na jaki są powoływani określa ustawa.

Ustawa określa również organizację sądów pracy, ich właściwość, tryb powoływania członków oraz okres, na jaki są powoływani.

W miejscach określonych przez ustawę działają trybunały wykonawcze. Ich organizację, właściwość, tryb powoływania członków oraz okres, na jaki są powoływani określa ustawa.

Przepis przejściowy

Ustęp 1 wchodzi w życie z dniem uchylecia ustawy z dnia 15 czerwca 1899 r., zawierającej tytuły I i II Kodeksu wojskowego postępowania karnego.

Do tego czasu obowiązuje następujący przepis:

Ustawy szczególne regulują organizację trybunałów wojskowych, ich kompetencje, prawa i obowiązki ich członków oraz okres na jaki są powoływani.

Art. 157 bis

Zasadnicze elementy reformy dotyczące używania języków w sprawach sądowych w okręgu sądowym Brukseli, a także związane z tym aspekty dotyczące prokuratury, właściwości miejscowej i właściwości rzeczowej, mogą zostać zmienione jedynie na mocy ustawy uchwalonej większością przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Przepis przejściowy

Datę wejścia w życie niniejszego artykułu określa ustawa. Data ta odpowiada dacie wejścia w życie ustawy z dnia 19 lipca 2012 r. dotyczącej reformy okręgu sądowego Brukseli.

Art. 158

Sąd Kasacyjny rozstrzyga spory w zakresie właściwości sądów w trybie określonym w ustawie.

Art. 159

Sądy i trybunały stosują zarządzenia i rozporządzenia generalne, prowincjalne i lokalne, o ile są zgodne z ustawami.

ROZDZIAŁ VII O RADZIE STANU I SĄDOWNICTWIE ADMINISTRACYJNYM

Art. 160

Dla całej Belgii istnieje Rada Stanu, której skład, kompetencje i funkcjonowanie określa ustawa. Ustawa może jednak przyznać Królowi prawo do regulowania postępowania zgodnie z określonymi w niej zasadami.

Rada Stanu jako sąd administracyjny orzeka oraz wydaje opinie w sprawach określonych w ustawie.

Zmiana przepisów dotyczących zgromadzenia ogólnego sekcji orzecznictwa administracyjnego Rady Stanu, które wchodzi w życie w tym samym dniu co niniejszy ustęp, może być

dokonana jedynie ustawą uchwaloną większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Przepis przejściowy

Niniejszy artykuł wchodzi w życie 14 października 2012 r.

Art. 161

Sądownictwo administracyjne można ustanowić tylko na mocy ustawy.

ROZDZIAŁ VIII
O ORGANACH PROWINCJI I GMIN

Art. 162 (*zmiana brzmienia*)

Organy prowincjalne i gminne określa ustawa.

Ustawa określa stosowanie następujących zasad:

- 1° bezpośrednich wyborów członków rad prowincji i gmin;
- 2° przyznawania radom prowincji i gmin kompetencji w zakresie wszystkich spraw o znaczeniu prowincjalnym i gminnym, bez uszczerbku dla wymogu zatwierdzania ich aktów, w przypadkach i w trybie określonym w ustawie;
- 3° decentralizacji uprawnień na rzecz organów prowincjalnych i gminnych;
- 4° jawności posiedzeń rad prowincji i gmin w granicach określonych przez ustawę;
- 5° jawności budżetu i sprawozdań finansowych;
- 6° interwencji organu nadzorczego lub federalnej władzy ustawodawczej w celu zapobieżenia pogwałceniu prawa lub naruszeniu interesu publicznego.

Do organów ponadgminnych zastosowanie mają przepisy, o których mowa w art. 134. Przepisy te określają stosowanie zasad, o których mowa w ust. 2. Przepisy, o których mowa w art. 134,

mogą określić inne zasady, które zostaną uznane za istotne, większością dwóch trzecich oddanych głosów lub bez wymogu uzyskania takiej większości, jedynie w obecności większości członków danego parlamentu. Do zarządzeń i rozporządzeń organów ponadgminnych zastosowanie mają art. 159 i 190.

W wykonaniu ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, określają warunki i tryb, zgodnie z którymi kilka prowincji, organów ponadgminnych lub gmin może porozumiewać się albo zrzeszać. Zakazuje się jednak prowadzenia wspólnych obrad przez kilka rad prowincji, kilka rad organów ponadgminnych lub kilka rad gmin.

Art. 163

Kompetencje wykonywane w Regionach Walońskim i Flamandzkim przez organy prowincji pochodzące z wyboru, w dwujęzycznym Regionie Stołecznym Brukseli są wykonywane przez Wspólnoty Francuską i Flamandzką oraz przez wspólną Komisję Wspólnotową, każda w zakresie spraw należących do jej kompetencji zgodnie z art. 127 i 128, a w pozostałych sprawach – przez Region Stołeczny Brukseli.

Jednakże ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa tryb, zgodnie z którymi Region Stołeczny Brukseli, jak też każdy organ, którego członkowie są przez niego desygnowani, wykonują kompetencje, o których mowa w ust. 1, jeśli nie należą do spraw, o których mowa w art. 39. Ustawa uchwalona tą samą większością głosów określa przyznanie organom przewidzianym w art. 136 całości lub części uprawnień, o których mowa w ust. 1, które wchodzi w zakres spraw, o których mowa w artykule 127 i 128.

Art. 164

Sporządzanie aktów stanu cywilnego i prowadzenie rejestrów należących do wyłącznych kompetencji władz gmin.

Art. 165

§ 1. Ustawą tworzy się aglomeracje i federacje gmin. Ustawa określa ich organizację i kompetencje, zapewniając stosowanie zasad określonych w art. 162.

Dla każdej aglomeracji i każdej federacji istnieje rada i kolegium wykonawcze.

Przewodniczący kolegium wykonawczego wybierany jest przez radę z jej grona, wybór ten podlega zatwierdzeniu przez Króla. Ustawa określa status przewodniczącego.

Artykuły 159 i 190 mają zastosowanie do zarządzeń i rozporządzeń aglomeracji i federacji gmin.

Granice aglomeracji i federacji gmin mogą być zmieniane lub korygowane jedynie na mocy ustawy.

§ 2. Ustawą tworzy się organ, w ramach którego aglomeracje i federacje sąsiadujących gmin współdziałają ze sobą na warunkach i w trybie przez nią określonym, w celu badania wspólnych problemów natury technicznej, należących do odpowiednich zakresów ich kompetencji.

§ 3. Kilka federacji gmin może się porozumieć albo zrzeszać ze sobą lub z jedną albo z kilkoma aglomeracjami na warunkach i w trybie określonych w ustawie, w celu wspólnego regulowania oraz zarządzania sprawami należącymi do ich kompetencji. Ich rady nie mogą obradować wspólnie.

Art. 166 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Artykuł 165 ma zastosowanie do aglomeracji, do której należy stolica Królestwa, z zastrzeżeniem poniższych przepisów.

§ 2. Kompetencje aglomeracji, do której należy stolica Królestwa, są wykonywane w sposób określony w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, przez organy Regionu Stołecznego Brukseli utworzone na podstawie art. 39.

§ 3. Organy, o których mowa w art. 136:

1° mają, każdy dla swojej wspólnoty, takie same kompetencje jak inne organy właściwe w sprawach kultury, nauczania i spraw dostosowanych do osób;

2° wykonują, każdy na rzecz swojej wspólnoty, kompetencje przekazane im przez Parlamenti Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej;

3° wspólnie regulują sprawy, o których mowa w pkt 1, o ile dotyczą ich wspólnych interesów.

O STOSUNKACH
MIĘDZYNARODOWYCH

O STOSUNKACH
MIĘDZYNARODOWYCH

TYTUŁ IV O STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH

Art. 167 (*zmiana brzmienia*)

§ 1. Król kieruje stosunkami międzynarodowymi bez uszczerbku dla kompetencji wspólnot i regionów do regulowania współpracy międzynarodowej, w tym zawierania umów międzynarodowych w zakresie należącym do ich konstytucyjnych kompetencji.

Król dowodzi siłami zbrojnymi, ogłasza stan wojny, jak też zakończenie działań wojennych. Powiadamia o tym izby, gdy tylko interes i bezpieczeństwo państwa na to pozwalają, załączając stosowny komunikat.

Odstąpienie, zamiana lub przyłączenie terytorium może nastąpić tylko na mocy ustawy.

§ 2. Król zawiera umowy międzynarodowe, z wyjątkiem tych, które dotyczą spraw, o których mowa w § 3. Umowy te wywołują skutki prawne po wyrażeniu zgody przez Izbę Reprezentantów.

§ 3. Rządy wspólnot i regionów, o których mowa w art. 121 zawierają, każdy w zakresie jaki go dotyczy, umowy międzynarodowe dotyczące spraw należących do kompetencji ich parlamentów. Umowy te wchodzi w życie po wyrażeniu zgody przez parlament.

§ 4. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa tryb zawierania umów międzynarodowych, o których mowa w § 3 oraz umów, które nie dotyczą wyłącznie spraw należących na mocy Konstytucji do kompetencji wspólnot i regionów.

§ 5. Król może wypowiedzieć umowy międzynarodowe zawarte przed 18 maja 1993 r. i dotyczące spraw, o których mowa w § 3, za obopólną zgodą zainteresowanych rządów wspólnot i regionów.

Król wypowiada te umowy, na wniosek odnośnych wspólnot i regionów. Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa procedurę postępowania w przypadku

braku porozumienia między zainteresowanymi rządami wspólnot i regionów.

Przepis przejściowy

Zdanie drugie § 2 wchodzi w życie w dniu wyborów przeprowadzanych w celu całkowitego odnowienia składów parlamentów wspólnot i regionów w 2014 r. Do tego czasu umowy międzynarodowe, o których mowa w § 2, wchodzi w życie po wyrażeniu zgody przez obie izby.

Art. 168

Od rozpoczęcia negocjacji mających na celu rewizję traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie oraz traktatów i aktów, które je zmieniły lub uzupełniły, izby są o tym powiadamiane. Izby zapoznają się z projektem traktatu przed jego podpisaniem.

Art. 168 bis

W przypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego ustawa określa szczególne uregulowania w celu zagwarantowania słusznych interesów osób posługujących się językiem niderlandzkim i francuskim w byłej prowincji Brabancja.

Zmiana zasad określających te szczególne uregulowania może być dokonana jedynie przez ustawę uchwaloną większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Art. 169

W celu poszanowania zobowiązań międzynarodowych lub ponadnarodowych organy władzy, o których mowa w art. 36 i 37 mogą, na warunkach określonych w ustawie, czasowo zastąpić organy, o których mowa w art. 115 i 121. Ustawa ta uchwalana jest większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

O FINANSACH

O FINANSACH

TYTUŁ V O FINANSACH

Art. 170

§ 1. Podatki na rzecz państwa nie mogą być ustanowione inaczej niż na mocy ustawy.

§ 2. Podatki na rzecz wspólnot i regionów nie mogą być ustanowione inaczej niż w drodze dekretu lub przepisów, o których mowa w art. 134.

W odniesieniu do podatków, o których mowa w ust. 1, ustawa określa niezbędne wyjątki.

§ 3. Obciążenia i podatki mogą być ustanowione przez prowincję lub wspólnotę ponadgminną jedynie uchwałą jej rady.

W odniesieniu do podatków, o których mowa w ust. 1, ustawa określa niezbędne wyjątki.

Ustawa może znieść w całości lub w części podatki, o których mowa w ust. 1.

§ 4. Obciążenia i podatki mogą być ustanawiane przez aglomeracje, federacje gmin oraz przez gminy jedynie w drodze uchwał ich rad.

W odniesieniu do podatków, o których mowa w ust. 1, ustawa określa niezbędne wyjątki.

Art. 171

Podatki na rzecz państwa, wspólnoty i regionu uchwalane są corocznie.

Przepisy ustanawiające te podatki pozostają w mocy przez rok, o ile nie zostaną wcześniej znowelizowane.

Art. 172

W dziedzinie podatków nie można ustanawiać żadnych przywilejów.

Zwolnienia lub ulgi podatkowe mogą być ustanawiane jedynie w drodze ustawy.

Art. 173

Z wyjątkiem należności na rzecz prowincji, organów zarządzających polderami i wateringami, a także poza przypadkami wyraźnie wyłączonymi przez ustawę, dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, od obywateli nie można wymagać żadnej opłaty, z wyjątkiem podatku na rzecz państwa, wspólnoty, regionu, aglomeracji, federacji gmin lub gminy.

Art. 174

Każdego roku Izba Reprezentantów rozpatruje sprawozdanie z zamknięcia rachunków finansowych i przyjmuje budżet. Izba Reprezentantów i Senat corocznie ustalają, każda z izb w zakresie, jaki jej dotyczy, kwoty na swoje funkcjonowanie.

Art. 175 (*zmiana brzmienia*)

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa system finansowania Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej.

Parlamenty Wspólnoty Francuskiej i Wspólnoty Flamandzkiej określają w drodze dekretu, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, podział swoich dochodów.

Art. 176 (*zmiana brzmienia*)

Ustawa określa system finansowania Wspólnoty Niemieckojęzycznej.

Parlament Wspólnoty Niemieckojęzycznej określa w drodze dekretu podział swoich dochodów.

Art. 177 (*zmiana brzmienia*)

Ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni określa system finansowania regionów.

Parlamenty regionów określają, każdy w zakresie, jaki go dotyczy, podział swoich dochodów w drodze przepisów, o których mowa w art. 134.

Art. 178 (*zmiana brzmienia*)

Na warunkach i w trybie określonych w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, Parlament Regionu Stołecznego Brukseli przekazuje w drodze przepisów, o których mowa w art. 134, środki finansowe na rzecz wspólnej Komisji Wspólnotowej oraz Komisji Wspólnoty Francuskiej i Komisji Wspólnoty Flamandzkiej.

Art. 179

Jakiegokolwiek świadczenie emerytalne i dodatkowe wynagrodzenie wypłacane ze Skarbu Państwa może być przyznane jedynie na mocy ustawy.

Art. 180

Członkowie Trybunału Obrachunkowego są powoływani przez Izbę Reprezentantów na czas przewidziany w ustawie.

Trybunał Obrachunkowy jest odpowiedzialny za kontrolę i rozliczanie finansów administracji centralnej i wszystkich podmiotów zobowiązanych wobec Skarbu Państwa. Czuwa, by żadna pozycja z wydatków budżetowych nie została przekroczona i by nie dokonywano przenoszenia środków. Trybunał sprawuje również ogólny nadzór nad działaniami dotyczącymi ustanawiania i odzyskiwania praw nabytych przez państwo, w tym wpływów z podatków. Zatwierdza finanse organów administracji publicznej różnych szczebli i jest odpowiedzialny za gromadzenie wszelkich informacji i dokumentów księgowych potrzebnych w tym celu. Ogólne sprawozdanie finansowe przedkładane jest Izbie Reprezentantów wraz z uwagami Trybunału Obrachunkowego.

Organizację Trybunału określa ustawa.

Ustawa może powierzyć Trybunałowi Obrachunkowemu kontrolę nad budżetami i księgowością wspólnot i regionów, a także podległych im organizacji pożytku publicznego. Może także zezwolić na uregulowanie tej kontroli w drodze dekretu lub przepisów, o których mowa w art. 134. Z wyjątkiem Wspólnoty

Niemieckojęzycznej ustawa ta jest uchwalana większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Dodatkowe zadania mogą być powierzone Trybunałowi na mocy ustawy, dekretu lub przepisów, o których mowa w art. 134. Za zgodą Trybunału dekret lub przepisy, o których mowa w art. 134, określają wynagrodzenie Trybunału za wykonywanie powierzonych zadań. Za wykonywanie przez Trybunał zadań na rzecz wspólnoty lub regionu przed dniem wejścia w życie niniejszego ustępu nie przysługuje żadne wynagrodzenie.

Art. 181

§ 1. Uposażenia i świadczenia emerytalne są wypłacane przez państwo; niezbędne w tym celu środki są corocznie ustanawiane w budżecie.

§ 2. Uposażenia i świadczenia emerytalne przedstawicieli organizacji uznawanych przez prawo, które zapewniają wsparcie moralne zgodnie z pozawyznaniową koncepcją filozoficzną, są wypłacane przez państwo, a kwoty niezbędne na ich pokrycie są corocznie ujmowane w budżecie.

O SIŁACH ZBROJNYCH

O SIŁACH ZBROJNYCH

TYTUŁ VI O SIŁACH ZBROJNYCH

Art. 182

Sposób naboru do wojska określa ustawa. Określa ona również sposób przenoszenia na wyższe stopnie, a także prawa i obowiązki wojskowych.

Art. 183

Kontyngent wojskowy ustalany jest corocznie. Ustawa, która go określa, obowiązuje przez rok, chyba że zostanie wcześniej zniewelizowana.

Art. 184

Organizację i uprawnienia zintegrowanej, dwustopniowej służby policyjnej określa ustawa. Zasadnicze elementy statusu członków personelu zintegrowanej dwustopniowej służby policyjnej określa ustawa.

Przepis przejściowy

Król może jednak określać i wprowadzać w życie zasadnicze elementy statusu członków personelu zintegrowanej, dwustopniowej służby policyjnej pod warunkiem, że Jego zarządzenie w tej sprawie zostanie potwierdzone ustawą nie później niż do dnia 30 kwietnia 2002 r.

Art. 185

Żadne obce oddziały wojskowe nie mogą być dopuszczone do służby na rzecz państwa, nie mogą zajmować ani przekraczać jego terytorium, chyba że na mocy ustawy.

Art. 186

Wojskowi mogą być pozbawieni swoich stopni, zaszczytów i świadczeń emerytalnych jedynie w sposób określony ustawą.

POSTANOWIENIA
OGÓLNE

TYTUŁ VII POSTANOWIENIA OGÓLNE

Art. 187

Konstytucja nie może być zawieszona w całości ani w części.

Art. 188

Z dniem wejścia w życie Konstytucji wszystkie ustawy, dekrety, zarządzenia, rozporządzenia i inne akty prawne, które są z nią sprzeczne, zostają uchylone.

Art. 189

Tekst Konstytucji sporządza się w językach francuskim, niderlandzkim i niemieckim.

Art. 190

Warunkiem wejścia w życie ustawy, zarządzenia i rozporządzenia administracji centralnej, prowincjalnej lub gminnej jest ich ogłoszenie w formie określonej w ustawie.

Art. 191

Każdy cudzoziemiec przebywający na terytorium Belgii korzysta z ochrony osób i mienia, z wyjątkami określonymi w ustawie.

Art. 192

Obowiązek złożenia przysięgi może zostać nałożony wyłącznie na mocy ustawy. Rotę przysięgi określa ustawa.

Art. 193

Naród belgijski przyjmuje kolory czerwony, żółty i czarny jako barwy narodowe, a jako godło Królestwa lwa belgijskiego z dewizą: „W JEDNOŚCI SIŁA”.

Art. 194

Miasto Bruksela jest stolicą Belgii i siedzibą Rządu Federalnego.

O ZMIANIE
KONSTYTUCJI

TYTUŁ VIII O ZMIANIE KONSTYTUCJI

Art. 195

Federalnej władzy ustawodawczej przysługuje prawo przedstawienia deklaracji o konieczności zmiany wskazanych przez nią przepisów konstytucyjnych.

Po przedstawieniu takiej deklaracji obydwie izby parlamentu ulegają rozwiązaniu z mocy prawa.

Nowe izby zwoływane są zgodnie z art. 46.

Izby wraz z Królem, za obopólną zgodą, podejmują uchwałę w sprawie przepisów będących przedmiotem zmiany.

W takim przypadku izby obradują w obecności nie mniej niż dwóch trzecich członków każdej z izb, a zmiana zostaje przyjęta, jeśli uzyska poparcie nie mniej niż dwóch trzecich oddanych głosów.

Przepis przejściowy

Jednakże izby ukonstytuowane po odnowieniu składu w dniu 13 czerwca 2010 r. mogą, wraz z Królem, i za obopólną zgodą, postanowić o zmianie następujących przepisów, artykułów i grup artykułów, wyłączenie w zakresie wskazanym poniżej:

1° Artykuł 5 ust. 2, art. 11 bis, art. 41 ust. 5, art. 159 i 190 w celu zapewnienia pełnego wykonywania autonomii regionów w stosunku do prowincji, bez uszczerbku dla obowiązujących przepisów szczególnych ustawy z 9 sierpnia 1988 r. zmieniającej ustawę o gminach, o wyborach gminnych, ustawę organiczną o centrach pomocy społecznej, ustawę o prowincjach, kodeks wyborczy, ustawę organiczną o wyborach prowincjalnych i ustawę określającą jednocześnie wybory do izb ustawodawczych i rad prowincji oraz wybory na urząd gubernatora, a także w celu zawężenia zakresu znaczeniowego użytego w Konstytucji terminu „prowincja” jedynie do jego znaczenia terytorialnego, niezależnie od znaczenia instytucjonalnego;

2° Artykuł 23 w celu zagwarantowania prawa do świadczeń rodzinnych;

3° Tytuł III w celu wprowadzenia przepisu zakazującego zmian w ustawodawstwie wyborczym w terminie krótszym niż rok przed planowaną datą wyborów;

4° Artykuł 43 § 1, art. 44 ust. 2, art. 46 ust. 5, art. 69, art. 71, art. 74, art. 75, art. 76, art. 77, art. 78, art. 79, art. 80, art. 81, art. 82, art. 83 i art. 168 w celu wdrożenia reformy systemu dwuizbowego i powierzenia Izbie Reprezentantów pozostałych uprawnień ustawodawczych;

5° Artykuł 46 i 117 w celu zagwarantowania, że federalne wybory parlamentarne odbędą się w tym samym dniu, co wybory do Parlamentu Europejskiego, oraz że w przypadku przedterminowego rozwiązania [izb], kadencja nowej legislatury federalnej nie może trwać dłużej niż do dnia wyborów do Parlamentu Europejskiego następujących po tym rozwiązaniu, jak również w celu umożliwienia przyjęcia ustawy uchwalonej większością głosów, przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, w celu przyznania wspólnotom i regionom kompetencji do regulowania, na mocy szczególnego dekretu lub szczególnego rozporządzenia, czasu trwania kadencji ich parlamentów oraz ustalenia terminu wyborów do tych parlamentów, jak również do określenia w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, daty wejścia w życie nowych przepisów zawartych w niniejszym punkcie, dotyczących wyborów;

6° Artykuł 63 ust. 4 w celu dodania ustępu stanowiącego, że w przypadku wyborów do Izby Reprezentantów ustawa określi szczególnie tryb, aby zagwarantować uzasadnione interesy osób posługujących się językiem niderlandzkim i francuskim w byłej prowincji Brabancja, oraz że zmiana przepisów określających ten szczególnie tryb może być dokonana jedynie w drodze ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

7° Tytuł III, rozdział IV, sekcja II, podsekcja III w celu wprowadzenia artykułu, zgodnie z którym ustawa uchwalona większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni może przyznać dwujęzycznemu Regionowi Stołecznemu Brukseli w Regionie

Stołecznym Brukseli kompetencje, które nie zostały przekazane wspólnotom w sprawach, o których mowa w art. 127 § 1 ust. 1 pkt 1°, oraz w odniesieniu do spraw, o których mowa w pkt 1°, 3°;

8° Tytuł III, rozdział IV, sekcja II, podsekcja III w celu umożliwienia, w drodze ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni, uproszczenia procedur współpracy między podmiotami;

9° Artykuł 143 w celu dodania paragrafu wyłączającego procedurę konfliktu interesów w odniesieniu do ustawy lub decyzji organu federalnego zmieniającej podstawę opodatkowania, stawkę podatku, zwolnienia lub jakiegokolwiek inny element związany z obliczaniem podatku dochodowego od osób fizycznych;

10° Tytuł III rozdział VI w celu wprowadzenia przepisu stanowiącego, że zmiana zasadniczych elementów reformy dotyczącej używania języków w sprawach sądowych w okręgu sądowym Brukseli, a także związanych z tym aspektów dotyczących organów ścigania, właściwości miejscowej i właściwości rzeczowej może być dokonana jedynie na mocy ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

11° Artykuł 144 w celu zapewnienia, że Rada Stanu i, w odpowiednich przypadkach, federalne sądy administracyjne mogą orzekać o skutkach ich decyzji w prawie prywatnym;

12° Artykuł 151 § 1 w celu zapewnienia wspólnotom i regionom prawa do zarządzenia ścigania w sprawach należących do ich kompetencji, za pośrednictwem Federalnego Ministra Sprawiedliwości, który zapewnia ich bezzwłoczne wykonanie, oraz by umożliwić w drodze ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni zapewnienie udziału wspólnot i regionów w sprawach należących do ich kompetencji, w zakresie polityki ścigania i wnoszenia aktów oskarżenia przez Prokuraturę, wiążących wytycznych w zakresie polityki karnej, reprezentacji w Kolegium Prokuratorów Generalnych, a także w decyzjach dotyczących noty ramowej Bezpieczeństwa Integralnego oraz Narodowego Planu Bezpieczeństwa;

13° Artykuł 160 w celu dodania ustępu stanowiącego, że zmiana nowych uprawnień i trybu prowadzenia obrad Zgromadzenia Ogólnego sekcji Rady Stanu może być dokonana jedynie ustawą uchwaloną większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

14° Tytuł IV w celu wprowadzenia artykułu stanowiącego, że w przypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego ustawa określi szczególny tryb w celu zagwarantowania uzasadnionych interesów osób mówiących po niderlandzku i po francusku w byłej prowincji Brabancja oraz że zmiana przepisów określających ten szczególny tryb może zostać dokonana jedynie na mocy ustawy uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni;

15° Artykuł 180 w celu zapewnienia, że zgromadzenia, które wydają dekrety lub przepisy, o których mowa w art. 134, mogą powierzyć zadania Trybunałowi Obrachunkowemu, w razie potrzeby, za wynagrodzeniem.

Sprawy, o których mowa w ust. 1 nie mogą być przedmiotem obrad, jeżeli w każdej z izb nie jest obecne co najmniej dwie trzecie członków wchodzących w ich skład; i żadna zmiana nie może zostać przyjęta, chyba że uzyska co najmniej dwie trzecie głosów.

Niniejszy przepis przejściowy nie stanowi deklaracji w rozumieniu art. 195 ust. 2.

Art. 196

Zmiany Konstytucji nie można zainicjować ani kontynuować nad nią prac w czasie wojny lub gdy izby nie mogą swobodnie zebrać się na terytorium federalnym.

Art. 197

Podczas regencji do Konstytucji nie mogą być wprowadzane jakiegokolwiek zmiany w zakresie kompetencji konstytucyjnych Króla oraz artykułów 85–88, 91–95, 106 i 197 Konstytucji.

Art. 198

Król wraz z izbami działającymi jako Konstytuanta, za obopólną zgodą, mogą dokonywać dostosowania numeracji artykułów,

podziału jednostek niższego rzędu w obrębie artykułów Konstytucji, jak również podziałów teŝe na tytuły, rozdziały i sekcje, zmieniać brzmienie przepisów nie podlegających zmianie w celu zapewnienia ich zgodności z nowymi przepisami oraz spójności między francuskim, niderlandzkim a niemieckim tekstem Konstytucji.

W takim przypadku izby mogą obradować, jeŝeli obecnych jest nie mniej niŝ dwie trzecie członków kaŝdej z nich; a zmiany zostaną przyjęte jedynie, gdy wszystkie zmiany uzyskają poparcie nie mniej niŝ dwóch trzecich oddanych głosów.

WEJŚCIE W ŻYCIE
I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

TYTUŁ IX WEJŚCIE W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

(*zmiana brzmienia*)

I. Przepisy art. 85 znajdą zastosowanie po raz pierwszy wobec potomstwa JKW księcia Alberta Feliksa Humberta Teodora Krystiana Eugeniusza Marii, księcia Liège, księcia Belgii, przy czym postanowiono, że małżeństwo JKW księżniczki Astrid Józefiny Charlotty Fabricji Elżbiety Paoli Marii, księżniczki Belgii z Lorenzem arcyksięciem Austrii-Este będzie traktowane jako poprzedzone zgodą w myśl art. 85 ust. 2.

Do tego czasu pozostają w mocy następujące przepisy:

Konstytucyjna władza Króla jest dziedziczna w bezpośredniej linii zstępnej, naturalnej i prawowicie pochodzącej od Jego Królewskiej Mości Leopolda Jerzego Krystiana Fryderyka Sasko-Koburskiego, w linii męskiej, w porządku primogenitury i z wieczystym wyłączeniem kobiet oraz ich potomstwa.

Praw do korony zostaje pozbawiony książę, który zawarłby związek małżeński bez zgody Króla, a w razie Jego nieobecności tych, którzy wykonują Jego władzę w przypadkach przewidzianych w Konstytucji.

Jednakże utracone prawa mogą zostać przywrócone przez Króla, a w razie Jego nieobecności tych, którzy wykonują Jego władzę w przypadkach przewidzianych w Konstytucji, i za zgodą obu izb.

II. – (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

III. – Artykuł 125 ma zastosowanie do zdarzeń zaistniałych po 8 maja 1993 r.

IV. – (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

V. – (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

VI. – § 1. VI. – (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

§ 2. (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

§ 3. Personel i majątek prowincji Brabancja zostaną podzielone między Brabancję Walońską a Brabancję Flamandzką oraz Region Stołeczny Brukseli, organy władzy i organy, o których mowa w artykułach 135 i 136, jak również organy władzy federalnej, w trybie określonym w ustawie uchwalonej większością głosów przewidzianą w art. 4 ust. ostatni.

Po kolejnym odnowieniu składu rad prowincji i do czasu ich podziału, personel i majątek, który pozostanie wspólny, będą zarządzane wspólnie przez prowincję Brabancji Walońskiej, prowincję Brabancji Flamandzkiej i właściwe władze dwujęzycznego Regionu Stołecznego Brukseli.

§ 4. (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

§ 5. (uchylony 6 grudnia 2005 r.)

WYKAZ ZMIAN
KONSTYTUCJI
KRÓLESTWA BELGII

WYKAZ ZMIAN
KONSTYTUCJI
KRÓLESTWA BELGII

WYKAZ ZMIAN KONSTYTUCJI KRÓLESTWA BELGII

*od ogłoszenia tekstu jednolitego dnia 14 lutego
1994 r. do dnia 31 grudnia 2021 r.:*

1. Zmiana z dnia 25 marca 1996 (art. 66, 71 i 118 bis) (Monitor Belgijski z 19 kwietnia 1996 r.)
2. Zmiana z dnia 28 lutego 1997 r. (art. 59) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 1 marca 1997 r.)
3. Zmiana z dnia 11 marca 1997 r. (art. 41) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 2 kwietnia 1997 r.)
4. Zmiana z dnia 20 maja 1997 r. (art. 130) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 21 czerwca 1997 r.)
5. Zmiana z dnia 12 czerwca 1998 r. (art. 103) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 16 czerwca 1998 r.)
6. Zmiana z dnia 17 czerwca 1998 r. (art. 125) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 18 czerwca 1998 r.)
7. Zmiana z dnia 20 listopada 1998 r. (art. 151) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 24 listopada 1998 r.)
8. Zmiana z dnia 11 grudnia 1998 (art. 8) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 15 grudnia 1998)
9. Zmiana z dnia 12 marca 1999 r. (art. 41) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 9 kwietnia 1999 r.)
10. Zmiana z dnia 7 maja 1999 r. (art. 150) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 29 maja 1999 r.)
11. Zmiana z dnia 23 marca 2000 r. (art. 22 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 25 maja 2000 r.)
12. Zmiana z dnia 16 maja 2000 r. (art. 147) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 27 maja 2000 r.)

13. Zmiana z dnia 30 marca 2001 r. (art. 184) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 marca 2001 r.)
14. Zmiana z dnia 21 lutego 2002 r. (art. 10 i 11 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 26 lutego 2002 r.)
15. Zmiana z dnia 17 grudnia 2002 r. (art. 157) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2003 r.)
16. Zmiana z dnia 10 czerwca 2004 r. (art. 67) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 11 czerwca 2004 r.)
17. Zmiana z dnia 9 lipca 2004 (tytuł) (Monitor Belgijski z 13 sierpnia 2004)
18. Zmiana z dnia 2 lutego 2005 r. (art. 14 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 17 lutego 2005 r.)
19. Zmiana z dnia 25 lutego 2005 r. (brzmienie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 11 marca 2005 r.)
20. Zmiana z dnia 26 marca 2005 r. (art. 41) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 7 kwietnia 2005 r.)
21. Zmiana z dnia 6 grudnia 2005 r. (uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 28 grudnia 2005 r.)
22. Zmiana z dnia 6 grudnia 2005 r. (uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 28 grudnia 2005 r.)
23. Zmiana z dnia 6 grudnia 2005 r. (uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 28 grudnia 2005 r.)
24. Zmiana z dnia 6 grudnia 2005 r. (uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 28 grudnia 2005 r.)
25. Zmiana z dnia 25 kwietnia 2007 r. (art. 7 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 26 kwietnia 2007 r.)
26. Zmiana z dnia 7 maja 2007 r. (art. 142) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 8 maja 2007 r.)
27. Zmiana z dnia 7 maja 2007 (tytuł) (Monitor Belgijski z 8 maja 2007)

28. Zmiana z dnia 22 grudnia 2008 r. (art. 22 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 29 grudnia 2008 r.)
29. Zmiana z dnia 29 marca 2012 r. (art. 195 - przepis przejściowy) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 6 kwietnia 2012 r.)
30. Zmiana z dnia 19 lipca 2012 r. (art. 63) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 22 sierpnia 2012 r.)
31. Zmiana z dnia 19 lipca 2012 r. (art. 157 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 22 sierpnia 2012 r.)
32. Zmiana z dnia 19 lipca 2012 r. (art. 160) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 22 sierpnia 2012 r.)
33. Zmiana z dnia 19 lipca 2012 r. (art. 168 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 22 sierpnia 2012 r.)
34. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 39 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
35. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 143) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
36. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 142) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
37. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 43) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
38. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 44) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
39. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 46) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
40. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 64) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
41. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 67) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
42. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 68) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)

43. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 69) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
44. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 70) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
45. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 71) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
46. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 72 - uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
47. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 119) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
48. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 56) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
49. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 57) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
50. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 100) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
51. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 74) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
52. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 77) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
53. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 78) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
54. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 75) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
55. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 76) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
56. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 79 - uchylenie) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
57. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 80 - uchylenie) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)

58. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 81 - uchylenie) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)
59. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 82) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
60. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 167) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
61. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 39 ter) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
62. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 65) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
63. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 117) (Belgijski Dziennik Urzędowy z 31 stycznia 2014 r.)
64. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 118 § 2) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)
65. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 123 § 2) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)
66. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 5 ust. 2) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
67. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 11 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
68. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 41) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
69. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 162) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
70. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 170 § 3) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)
71. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 23) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)
72. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 135 bis) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)

73. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 144) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)

74. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 151 § 1) (Belgijski Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 2014 r.)

75. Zmiana z dnia 6 stycznia 2014 r. (art. 180) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 31 stycznia 2014 r.)

76. Zmiana z dnia 24 października 2017 r. (art. 12) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 29 listopada 2014 r.)

77. Zmiana z dnia 22 kwietnia 2019 r. (art. 149) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 2 maja 2019 r.)

78. Zmiana z dnia 17 marca 2021 (art. 22 ter) (Belgijski Dziennik Urzędowy z dnia 30 marca 2021)

WYBRANA LITERATURA

WYBRANA LITERATURA

Bainville J., *Dzieje Francji*, przekł. Tadeusz Stryjeński, Warszawa 1946.

Bashkina O., *Raymond Carré de Malberg and the interpretation of sovereignty in the Belgian constitution*, "Journal of Constitutional History" 2018, t. 1, z. 35.

Blyth D., Mac Lean A., Watson R., *The Belgian House of Representatives. From Revolution to Federalism*, Belgian House of Representatives, Brussels 2006.

Chybalski P., *Analiza porównawcza konstytucji państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie podstaw członkostwa tych państw w Unii*, Warszawa 2010.

Głowacki A., *System konstytucyjny Belgii*, Warszawa 1997.

Govaert S., *Politique et religion. Des changements dans les règles du jeu*, [w:] *L'Etat de la Belgique: 1989–2004: Quinze années à la charnière du siècle*, red. M.Th. Coenen, S. Govaert, J. Heinen, De Boeck, Bruxelles 2004.

Cloots E., *Constitutional identity in Belgium. A Thing of Mystery*, [w:] *Constitutional Identity in a Europe of Multilevel Constitutionalism*, red. Ch. Calliess, G. van der Schyff, Cambridge University Press, Cambridge 2020.

Delpérée F., *La Constitution de 1830 à nos jours, et même au-delà*, Éditions Racine, Bruxelles 2006.

Delpérée F., *Le nouveau Sénat belge*, [w:] *L'état présent du bicamérisme en Europe, Société de législation comparée*, „Collection Colloques”, t. 32, red. Ph. Lauvaux, J. Massot, Societe de legislation comparee, Paris 2017.

Duroselle J. B., *Europa. Historia Narodów*, przekł. Piotr Wrzosek i in., Warszawa 2002.

Hińcza P., *Projekty federalizacji Belgii w pierwszej połowie XX wieku*, „Studia Polityczne”, nr 2 (34).

Jackiewicz A., *Konstytucyjne funkcje izb pierwszych parlamentów federalnych a zasada federalizmu w państwach europejskich*, Białystok 2019.

Klepka R., *Od państwa unitarnego do federacji – uwagi nad ustrojem terytorialnym Belgii*, 2014, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/7694> [dostęp: 25.05.2021].

Lejeune Y., *Droit constitutionnel belge. Fondements et institutions*, Bruxelles 2017.

Łaptos J., *Historia Belgii*, Warszawa 1995.

Łaptos J., *Belgia*, Warszawa 2010.

Mirkin-Guetzévitch B., *Les constitutions de L'Europe nouvelle*, Librairie Delagrave, Paris 1930.

Popelier P., Lemmens K., *The Constitution of Belgium. A Contextual Analysis*, Oxford, Portland, Oregon 2015.

Rosoux G., *La Cour constitutionnelle de Belgique*, "Les nouveaux Cahiers du Conseil constitutionnel" 2013, t. 41, z. 4.

Smith G., *Życie polityczne w Europie Zachodniej*, tłum. L. Dorn, Londyn 1992.

Ujazdowski K.M., *Geneza i tożsamość Konstytucji V Republiki Francuskiej*, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2013.

Ujazdowski K.M., *Ustrojowa pozycja sądownictwa we Francji. Między polityzacją a korporacjonizmem*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2020, nr 4.

Uyttendaele M., *Les institutions de la Belgique*, Bruylant, Bruxelles 2014.

STARANIEM BIBLIOTEKI SEJMOWEJ UKAZAŁY SIĘ KONSTYTUCJE:

Albanii [z 1991 r.] wyd. 1997, tekst tożsamy wyd. 2000, Albanii z 1998 r. – wyd. 2001

Andory [z 1993 r.] wyd. 2014

Arabii Saudyjskiej [akty konstytucyjne – 1992/1993] wyd. 2019

Australii [z 1900 r. z późniejszymi zmianami, ostatnia z 29 VII 1977 r.] wyd. 2014

Austrii [z 1920 r. w wersji z 1929 r., ostatnia zmiana z 28 VI 2002 r.] wyd. 2004

Belgii [z 1831 r., tekst jednolity z 1994 r.] wyd. 1996, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 22 XII 2008 r.] wyd. 2010

Brazylii [z 1988 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 VI 2004 r.] wyd. 2004

Bułgarii [z 1991 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 II 2007 r.] wyd. 2012

Chile [z 1980 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 III 2012 r.] wyd. 2012

Chorwacji [z 1990 r.] wyd. 1995, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2001 r.] wyd. 2007

Cypru [z 1960 r., wg stanu na 31 V 2012 r.] wyd. 2013

Czech [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000

Danii [z 1953 r.] wyd. 2002

Estonii [z 1992 r.] wyd. 1997

Filipin [z 1987 r.] wyd. 2019

Finlandii [z 1919 r.] wyd. 1997, Finlandii [z 1999 r.] wyd. 2003

Francji [z 1958 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 22 II 1996 r.] wyd. 1997, wyd. 2 – [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2003 r.] wyd. 2005

Grecji 1975/1986 – wyd. 1992, wyd. 2 – [wg stanu na 1 VII 2005 r.] wyd. 2005

Gruzji [z 1995 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 4 X 2013 r.] wyd. 2015

Hiszpanii [z 1978 r.] wyd. 1993, tekst tożsamy wyd. 2000, wyd. 2 [z późniejszą zmianą z 27 VIII 1992 r.] wyd. 2008

Holandii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 21 III 2002 r.] wyd. 2003

Indii [z 1949 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 25 I 2020 r.] wyd. 2020

Indonezji [z 1945 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 11 VIII 2002 r.] wyd. 2021

Irlandii [z 1937 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 24 VI 2004 r.] wyd. 2006

Islandii [z 1944 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 1 VII 1999 r.] wyd. 2009

Izraela [ustawy konstytucyjne – 1948/1992] wyd. 2001

Japonii [z 1946 r.] wyd. 2014

Kanady [akty z 1867 r. i z 1982 r. wg stanu na 1 IV 1996 r.] wyd. 1998

Kenii [z 2010 r.] wyd. 2017

Liechtensteinu [z 1921 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 25 XI 2011 r.] wyd. 2013

Litwy [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 13 VII 2004 r.] wyd. 2006

Luksemburga [z 1868 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 24 VI 2005 r.] wyd. 2006

Łotwy [z 1922 r., wg stanu na 15 X 1998 r.] wyd. 2001

Macedonii [z 1992 r.] wyd. 1999

Malty [wg stanu na 1 IX 2007] wyd. 2008

Maroka [z 2011 r.] wyd. 2015

Mołdawii [z 1994 r. z późniejszymi zmianami, ostatnia z 14 VII 2006] wyd. 2014

Monako [z 1962 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 2 IV 2002 r.] wyd. 2012

Niemiec [z 1949 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 VIII 2006 r.] wyd. 2008

Norwegii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 19 VI 1992 r.] wyd. 1996

Nowej Zelandii [akty konstytucyjne – 1975/2003] wyd. 2018

Portugalii [z 1976 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 20 IX 1997 r.] wyd. 2000

Republiki Południowej Afryki [z 1997 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 X 2003 r.] wyd. 2006

Rosji [z 1993 r.] wyd. 2000

Rumunii [z 1991 r.] wyd. 1996

Serbii [z 2006 r.] wyd. 2018

Słowacji [z 1992 r.] wyd. 1993, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 23 II 2001 r.] wyd. 2003

Słowenii [z 1991 r.] wyd. 1994, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 27 VI 2006 r.] wyd. 2009

Stanów Zjednoczonych Ameryki [z 1787 r., z uwzględnieniem poprawki 27. z 1992 r.] wyd. 2002

Szwajcarii [z 1999 r.] wyd. 2000

Szwecji [z 1974 r.] wyd. 1991, wyd. 2 [tekst jednolity z 1998 r.] wyd. 2000

Turcji [z 1982 r.] wyd. 2013

Ukrainy [z 1996 r.] wyd. 1999

Watykanu, wyd. 2008

Węgier [z 1949 r., tekst jednolity z 1990 r.] wyd. 1992, wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 V 2001 r.] wyd. 2002, Ustawa Zasadnicza Węgier [z 2011 r., uzup. o Postanowienia przejściowe z 30 XII 2011 r.] wyd. 2012

Włoch [z 1947 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 V 2003 r.] wyd. 2004

Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, wyd. 2010

Teksty konstytucji państw członkowskich UE, według stanu prawnego na 1 lipca 2011 r., ukazały się w tomie „Konstytucje państw Unii Europejskiej”, pod red. W. Staśkiewicza, Warszawa 2011.